

Årsberetning 2015

2015

Socialt
Udviklingscenter
SUS

Forord:

Mød menneskene bag ordene

Velkommen til SUS' årsberetning 2015. Eller rettere: Velkommen til 12 menneskelige beretninger fra året, der gik.

I 2015 var debatten på socialområdet fyldt med ord og begreber som omprioriteringsbidrag, kontanthjælpsloft, integrationsydelse, indsatstrappe, kodeks for forvaltningens rådgivning, vidensbasering og mange flere.

Indimellem kan man i de faglige og nogle gange ophedede diskussioner miste blikket for, at der bag alle disse ord gemmer sig mennesker af kød og blod. Mennesker, som hver dag kæmper for at komme på fode. Og mennesker, som hver dag arbejder dedikeret og kvalificeret med at hjælpe andre med at komme det.

Det er de mennesker, som vi i SUS dagligt bliver inspireret af. Og det er dem, som giver os forhåbninger og ny energi i arbejdet med at skabe bedre livsvilkår for socialt udsatte og sårbare børn, unge og voksne.

Vi giver ordet til ...

I denne årsberetning har vi derfor valgt at give ordet til nogle af dem, vi har mødt og arbejdet sammen med i årets løb. Det er der kommet 12 små fortællinger ud af. Fortællingerne kommer bredt rundt om SUS' indsatsområder: social IT, civilsamfund og frivillighed, collective impact, koordinering og helhedssyn, forebyggelse af vold på arbejdspladsen, boligsocialt arbejde, udsatte børn og unge, mennesker med handicap og – som den røde tråd på tværs af det hele: brugerindflydelse.

På de kommende side kan du blandt andet møde:

Socialpædagog Jakob Bodeux fra Aabenraa, som fortæller om sit arbejde med social IT til mennesker med funktionsnedsættelser. *Anne Sofie A. Dahl* fra Charlottenlund, som er vokset op med en mor, der har en psykisk lidelse. *Socialkoordinator Louise Warning* fra Café Exit i Odense, som arrangerer netværksrådslagninger for indsatte i Vridsløselille Statsfængsel. *Varehuschef Claus Ljungdahl* fra Kvickly i Helsingør og *forælder Gloria Vujcin*, som hver især er optaget af at skabe bedre trivsel for børn og unge i collective impact-indsatsen 'Et lettere liv i Helsingør'. *Beskæftigelseschef Vibeke Jensen* og *socialrådgiver Mette-Mai Jensen* fra Aarhus

Kommune, der sammen med SUS og vores afdeling for sociale opfindelser Social+ har sat gang i et projekt om selvbudgettering som led i jobindsatsen for langtidsledige.

... Og mange flere inspirerende brugere og professionelle.

Hvis du vil vide mere om vores indsatsområder og mange projekter, er der en oversigt bagest i beretningen. Ellers er du altid velkommen til at kontakte os. Du kan også finde os på sus.dk og på LinkedIn og Facebook, hvor vi løbende beretter om vores arbejde med social innovation og sociale opfindelser. Altid med brugerne i centrum og i tæt samarbejde med vores store netværk af kommuner, ministerier, fonde, og organisationer.

God læselyst.

Per Holm
Direktør

Årsberetning 2015:

Indhold

- 4 Ud af fængslet og hvad så?**
Overgangen fra fængsel til frihed kan være svær. I Nyborg Statsfængsel tilbyder man netværksrådslagning til indsatte. Mød **Louise Warning** fra Café Exit.
- 6 Borgerne skal til roret**
Hvad sker der, når langtidsledige selv får lov at bestemme over pengene til deres jobindsats? Aarhus Kommune eksperimenterer med selvbudgettering. **Vibeke Jensen** og **Mette-Mai Jensen** fortæller.
- 8 Der skal være kvalitet i tilbuddene**
Det kan være svært at finde vej i de mange tilbud om rådgivning og få kvalificeret hjælp. Det vil brancheforeningen Rådgivnings-Danmark gøre noget ved. Mød **Jeppe Hald**, Sexlinien for Unge.
- 10 Slår du, når du bliver vred?**
På botilbuddet Flydedokken i Fredericia laver medarbejderne risikoprofiler sammen med borgerne. Det er et godt redskab til voldsforebyggelse, fortæller **Birgitte Rosenberg**.
- 12 Et lettere liv i Helsingør**
Helsingør Kommune vil skabe bedre trivsel og mindske overvægt blandt børn og unge. **Gloria Vujcin** og **Claus Ljungberg** er blandt dem, der er med.
- 14 Scanhow hjælper med vasketøjet**
Jakob Bodeux fortæller om brugen af social IT på Autismecenter Syd i Aabenraa.
- 16 Det er ikke noget at være flov over**
Da **Anne Sofie A. Dahl** var 8 år, fik hendes mor diagnosen bipolar. Det har påvirket hele familien på godt og ondt.
- 18 Nye veje til forældre-samarbejde og integration**
På daginstitutionen Nova i Greve har de ansat egen socialrådgiver, **Rebecca Lundgaard**.
- 20 Vi skal vide, hvem der gør hvad**
Aalborg Kommune vil være bedre til at opspore nye grønlandske borgere for at forebygge social deroute. Mød **Karolina Jensen** fra Grønlænderenheden.
- 22 Forebyggelse hele vejen rundt**
Rudersdal Kommune er med i Socialstyrelsens partnerskabsnetværk om forebyggende indsats for børn og unge. **Henning Bach Christensen** og **Charlotte Kruse Lange** fortæller.
- 24 Hvor går man(d) hen, når livet bider?**
Nogle mænd går til Kom Videre Mands selvhjælpsgrupper kun for mænd. Mød gruppeleder **Roar Skjold Nielsen**.
- 26 Har du spurgt fru Hansen?**
Plejhjemmet Danahøj i Aalborg har 'givet magten tilbage til beboerne'. Leder **Gylla Brandborg** og beboer **Annelise Timmermann** fortæller om, hvad det betyder.
- 29 Projekter 2015-16**
- 31 Udgivelser 2015-16**
- 34 Medarbejdere**
- 36 Social+**
- 37 Kunder og samarbejdspartnere**
- 40 Medlemmer og bestyrelse**

Netværksrådslagning:

Ud af fængslet og hvad så?

Overgangen fra fængsel til frihed kan være svær. I Nyborg Statsfængsel tilbyder man som noget nyt netværksrådslagning til indsatte, som snart skal løslades. "Det handler om at finde ressourcerne i netværket og sætte dem i spil", siger Louise Warning, som står for at holde rådslagninger i fængslet.

Da Louise Warning sidste år for første gang låste sig selv ind ad den store grønne port til Nyborg Statsfængsel, følte det lidt vildt. I dag færdes hun hjemmevant bag de massive murstensmure.

Louise Warning er socialkoordinator i foreningen Café Exit, der støtter ex-indsatte og indsatte, som under fængselsopholdet beslutter sig for at starte på en frisk. Med base i Nyborg Statsfængsel er hun til rådighed for indsatte, som har lyst til en samtale. Hun hjælper med praktiske ting og formidler kontakt til de frivillige støttepersoner i Exit, fx terapeuter, gældsrådgivere og mentorer. Og så holder hun netværksrådslagninger med indsatte. Her fortæller hun om Mikkels (navnet er opdigtet, red.) rådslagning:

– Mikkel er sidst i 20'erne og sad i fængslets lukkede afdeling. Han har arbejdet rigtig meget med sig selv i fængslet. Mens han sad inde, blev han gift og fik en papsøn. Det var hans store motivation for at starte på en frisk. Han gad ikke være kriminel og sidde i fængsel længere.

– Mikkel ville bruge rådslagningen til at tale med hele sin familie om, hvordan hans hverdag skulle se ud, når han kom ud af fængslet. Han har ADHD og vil gerne have gang i hundredeogtyve ting på én gang, så det handlede meget om, hvordan netværket kunne hjælpe ham med at fokusere på de tre vigtigste ting: familietid, ro i hverdagen og økonomi. De skulle også finde ud af, hvor ofte de skulle snakke sammen og ses i familien.

– På mødet med rådslagningen lavede de en konkret plan, som de skrev under på, og som de følger. I den står der bl.a., at de skal ringe sammen én gang om ugen. Det, at det står sort på hvidt, og at alle har skrevet under på det, viser Mikkel, at familien gerne vil ham. Og det giver ham tryghed, også nu hvor han er blevet løsladt.

En uvildig samordner

Netværksrådslagning som metode stammer fra børne- og ungeområdet, hvor man i mange år har arbejdet med familierådslagning.

SUS mødte ...

Louise Warning i forbindelse med projekt Fra fængsel til frihed, som SUS og Café Exit gennemfører i samarbejde med Statsfængslet ved Horserød, Statsfængslet Møgelkær og Statsfængslet i Nyborg. De tre fængsler vil gøre netværksrådslagning til et fast tilbud, og erfaringerne skal dokumenteres.

Projektet er støttet af Den A.P. Møllerske Støttefond.

Til en netværksrådslagning samles den indsattes netværk – familie, venner, eventuelle fagpersoner, frivillige o.a. – og drøfter, hvordan de i fællesskab kan være med til at forbedre den indsattes livssituation. Den indsatte bestemmer selv, hvem der skal deltage, og hvad der skal tales om. En uddannet uvildig samordner, i Mikkel tilfælde Louise Warning, faciliterer rådslagningen, som gennemføres i tre trin efter en fast model.

Inden rådslagningen var det Louise Warnings opgave at tage kontakt til dem, Mikkel ønskede skulle deltage: hans mor, far, hans to søstre, en bror, en svigerinde og hans kone.

– Mikkel har et ret godt netværk og er måske bedre stillet end gennemsnittet i forhold til familieressourcer, men han har været ude og inde af fængslet og har brug for støtte. Familien var enormt positive. Jeg oplevede, at de syntes det var fantastisk, at nogen gad at engagere sig og troede på dem. De var meget glade for at blive inddraget. Normalt er der fokus på den indsatte. Det er sjældent, at netværket har indflydelse og bliver inddraget, siger Louise Warning.

– Familien tog det meget seriøst. Inden rådslagningen holdt de familiemøde for at være sikre på, at det, der blev snakket om, var det, der var vigtigt; så det ikke bare blev en familiefest. Bagefter har alle givet udtryk for, at det var rart med et trygt rum, hvor de også kunne bringe tabuer op.

At have øje for ressourcerne

Netop det at skabe et trygt rum og nogle gode rammer for, at familiens ressourcer kan komme i spil, er samordnerens rolle. For Louise Warning, som er vant til at være meget direkte

engageret i arbejdet, var rollen som facilitator lidt en udfordring i starten.

– Men det er enormt positivt. Jeg synes, netværksrådslagning er et fint redskab. Alle mennesker har ressourcer. Det handler bare om at finde dem og sætte dem i værk. Det er metodens styrke, at det er i centrum. Det er også en styrke, at der er en neutral samordner, som ikke er en del af udfordringen, men som kan samle folk og være en mellemmand, som kan tale med netværket om de betænkeligheder, de måtte have.

Skyldfølelsen bremser

Louise Warning håber, at mange flere indsatte vil tage imod tilbuddet om en rådslagning.

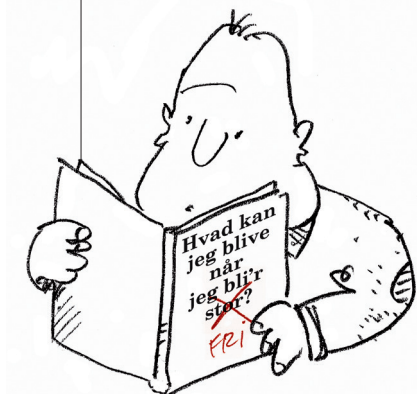
– Jeg har haft forsamtaler med en del indsatte, som gerne vil, men er sprunget fra igen. Mange har skyldfølelse og dårlig samvittighed. De synes, at de har budt deres netværk så meget, at de ikke kan bede om mere. Så det kræver, at jeg kan formidle, at netværket som regel gerne vil stille op, hvis de bliver spurgt, og at rådslagningen også kan være et godt redskab for dem.

De fleste indsatte kredser om det samme: Hvordan kommer min hverdag til at se ud, når jeg kommer ud fra fængslet? Hvordan bliver min relation med familien?, fortæller Louise Warning, som ikke kun ser netværksrådslagning som en mulighed for dem, der står for at skulle løslades.

– Det kan også være et godt tilbud til dem, der lige er kommet ind. Hvis man måske skal sidde inde i seks år, kan det være svært at håndtere og bevare relationen med familien.

,

Jeg synes,
netværksrådslagning
er et fint redskab.
Alle mennesker
har ressourcer. Det
handler bare om at
finde dem og sætte
dem i værk. Det er
metodens styrke,
at det er i centrum.

Selvbudgettering:

Borgerne skal til roret

Aarhus Kommune har kastet sig ud i et eksperiment. De vil lade langtidsledige på kontanthjælp selv bestemme over de penge, der går til deres jobindsats. Beskæftigelseschef Vibeke Jensen og socialrådgiver Mette-Mai Jensen fortæller om forsøget med selvbudgettering.

Jamen, må jeg SELV bestemme? Nogenlunde sådan lød reaktionen, da socialrådgiver Mette-Mai Jensen fra Aarhus Kommune for nylig gav en borger på kontanthjælp tilbuddet om selv at lave en plan og et budget for, hvordan hun kunne komme tilbage i job.

Jobcentret har sat gang i et forsøg med selvbudgettering. Kort fortalt handler det om at give langtidsledige – jobparate kontanthjælpsmodtagere, der har været ledige i mere end et år – større indflydelse på og ansvar for de penge, der går til deres jobindsats. 100 borgere får i en toårig forsøgsperiode mulighed for at bruge op til 50.000 kr. på det, som de selv finder mest nødvendigt og meningsfuldt for at komme tilbage i job.

Beskæftigelseschef Vibeke Jensen:

– Vi har tradition for at se på, om vi kan gøre noget på nye interessante måder, så borgerne får mere ud af kommunens indsats. Det er vores *driver*. Vi vil gerne lade borgerne komme mere til roret, og derfor laver vi nu et forsøg med selvbudgettering. Vi spørger borgerne, hvad de har brug for. Så pengene til jobindsatsen bliver brugt så vedkommende som muligt og hjælper borgerne tilbage i arbejde.

Borgerne lægger selv en plan

Socialrådgiver Mette-Mai Jensen og hendes otte kolleger i afdelingen for dagpenge og kontanthjælp skal være med til at føre det nye tilbud ud i livet. Borgerne udvælges ved lodtrækning, og de kontanthjælpsmodtagere, der kommer med i forsøget, skal selv byde ind med idéer til, hvad de mener er nødvendigt for at komme i job. De skal lægge budget og lave en plan, der sandsynliggør, at de kommer tættere på arbejdsmarkedet. Planen skal godkendes i gruppen af sagsbehandlere.

Det hele er spritnyt. De første 30 borgere får tilbuddet i foråret, og indtil videre har Mette-Mai Jensen præsenteret idéen for to. Reaktionen var til at tage og føle på:

- De troede ikke rigtigt på det: Jamen, må jeg selv bestemme, hvad jeg vil bruge penge på? Ja – det må du, hvis du laver en god plan.
- Den ene ville gerne have et kørekort for at udvide sine

SUS mødte ...

Vibeke Jensen (foto) og **Mette-Mai Jensen** i forbindelse med projekt Langtidsledige tager teten i Aarhus Kommune. Projektet gennemføres af Jobcenter Aarhus i samarbejde med SUS og Social+. Det gik i gang den 1. december 2015 og løber i tre år. Projektet er støttet af VELUX FONDEN.

muligheder for at søge job længere væk. Den anden gik en helt anden vej. Jeg forventede, at han ville søge et kursus, men han har altid drømt om at blive selvstændig, så det arbejder han på i sin plan, fortæller Mette-Mai Jensen, som har fuld tiltro til, at borgerne ved, hvad der er behov for.

– Jeg tror, folk selv har en idé om, hvad der skal til. De har jo gået ledige længe – og vi får tit henvendelser fra borgere, som gerne vil noget, som ikke kan lade sig gøre, som lovgivningen er i dag, siger hun.

En ny måde at arbejde på

Når borgerne selv skal tage ansvar for deres plan, betyder det også, at socialrådgiverne skal arbejde på en anden måde, end de plejer. Balancen mellem at være sparringspartner og myndighedsudøver rykker sig i projektet.

– Det er spændende, men også udfordrende. Man skal lige ændre sin tankegang. Jeg er ikke mere den, der leder og styrer og tager over i deres liv. Jeg skal være mere støttende end styrende, siger Mette-Mai Jensen.

Hun føler sig godt klædt på til den nye rolle.

– Vi medarbejdere har været med til at udvikle projektet fra begyndelsen og har sat vores præg på procedurer mv. Vi er godt inde i projektet, og jeg føler, vi

har fået ejerskab for det. Det betyder meget. Vi følger også med i hinandens arbejde og får delt en masse viden.

– Forsøget med selvbudgettering er lidt af et sats for kommunen. Jeg synes, det er fedt, at vi gør det! Jeg tror på, at det er en rigtig god mulighed for borgerne for at komme videre; mange har stået stille længe. Jeg håber også, at vores forsøg kan være med til at åbne op for, at man godt kan gøre tingene på en anden måde – også lovgivningsmæssigt.

Indflydelse giver ejerskab

Beskæftigelseschef Vibeke Jensen er også forhåbningsfuld.

– Vi har fået midler fra VELUX FONDEN, og det giver os mulighed for at eksperimentere med at inddrage borgerne, mere end lovgivningen ellers giver mulighed for. Der er stor interesse for initiativet, både hos borgere og medarbejdere.

– Det er lidt et paradigmeskift, når det gælder tilgangen til borgerne. Det kan godt være, vi indimellem kommer til at bokse med vores egen forforståelse af, hvad der er en god måde at bruge pengene. Men vi tror på, at det er godt at sætte borgerne før systemet. At det er vigtigt at høre deres stemme og få deres prioriteringer med. Meget tyder på, at jo mere indflydelse man har, jo mere ejerskab får man også. Og jo mere tilfreds er man med resultatet.

»Penge med«

Vi vil gerne lade borgerne komme mere til roret. Derfor laver vi nu et forsøg med selvbudgettering, hvor vi spørger borgerne selv, hvad de har brug for. Så pengene til jobindsatsen bliver brugt så vedkommende som muligt og hjælper borgerne tilbage i arbejde.

RådgivningsDanmark:

Der skal være kvalitet i tilbuddene

Du står i en vanskelig situation og har brug for rådgivning, hvor går du hen? Det kan være svært at finde vej i de mange forskellige tilbud om rådgivning og få kvalificeret hjælp. Det vil brancheforeningen RådgivningsDanmark gøre noget ved. Jeppe Hald fra Sexlinien for Unge har været med til at etablere foreningen, som han ser store potentialer i.

Hvordan onanerer man? Hvor længe skal vi bruge kondom? Er jeg bøsse? Hver uge ringer eller skriver 150-200 unge til rådgiverne på Sexlinien for Unge med alle mulige spørgsmål om krop og seksualitet.

Projektlederen på Sexlinien for Unge hedder Jeppe Hald. Med sine snart 25 år i rådgivningsbranchen, heraf 18 år som hhv. rådgiver og leder hos Sexlinien, har han fulgt udviklingen på feltet. Sidste år var han med til at etablere RådgivningsDanmark, en brancheforening for rådgivninger på socialområdet. For sådan én er der brug for, mener han:

- Sexlinien for Unge var en af de første telefonrådgivninger

i Danmark. Siden er der kommet et hav af rådgivninger, som er specialiseret på forskellige nicheområder, og en masse nye former for rådgivning på nettet mv. Det er vigtigt, at vi får branchen til at spille sammen, og at vi kan dygtiggøre hinanden, dele erfaringer og være med til at sætte standarder.

Overblik for rådgivere og brugere

Alle kan udbyde rådgivning til mennesker i svære livssituationer. Som det er i dag, er der ingen krav til kvalitet i tilbuddene, og de, der søger rådgivning, kan have vanskeligt ved at finde rundt i junglen af tilbud og vurdere, hvad der er godt og skidt. Det gælder også rådgiverne, der tager imod i den fysiske rådgivning, på chatten eller i telefonen.

- Jeg synes, vi har behov for at få et styringsredskab, når det gælder kvaliteten. Som rådgiver skal man af og til vise folk videre. Derfor har man brug for at have et overblik over hele rådgivningsfeltet og indholdet af tilbuddene. Så man ved, hvor man skal sende brugerne hen - eller hvem man skal undgå - for at være sikker på, at de bliver taget godt imod og får et produkt, der

SUS mødte ...

Jeppe Hald i forbindelse med etableringen af RådgivningsDanmark, der p.t. tæller 30 sociale organisationer. SUS står for processen med at etablere RådgivningsDanmark og er sekretariat for brancheforeningen i etableringsfasen. Arbejdet er støttet af Det Obelske Familiefond. www.raadgivningsdanmark.dk

holder. Det er væsentligt. Og der er der et problem i dag, fordi der ikke er et system. RådgivningsDanmark vil gøre mig tryggere som rådgiver, og jeg føler også, at det vil gøre det tryggere for dem, der bruger rådgivningerne, siger Jeppe Hald.

En fælles stemme

Et andet formål med brancheforeningen er at give rådgivningerne en fælles stemme. Både i forhold til bevillingsgiverne, som er puljer, private fonde, regioner og kommuner, og i forhold til politikerne:

– Politikerne omtaler ofte det frivillige sociale arbejde, som noget helt unikt, der virkelig løfter det sociale område i Danmark. Samtidig skærer de mange steder i bevillingsgrundlaget. Hvis vi skal sikre kvalitet i de frivillige sociale tilbud, er det nødvendigt med finansiering fra det offentlige. Der er brug for en branchestemme, som kan være med til at gøre opmærksom på det, siger Jeppe Hald.

På vej med et akkrediteringssystem

For at sikre kvalitet for de brugere, der søger rådgivning hos fx TUBA, Børns Vilkår, Offerrådgivningen, Psykiatrifonden eller et af de mange andre store eller små tilbud landet over, er RådgivningsDanmark på vej med et akkrediteringssystem, som medlemmerne kan opnå akkreditering efter; på samme måde som man kender det i fx hospitalsverdenen.

For at blive akkrediteret skal man have besøg af en kvalitetssikrer fra RådgivningsDanmarks korps af auditorer.

– Han eller hun stiller nogle spørgsmål til rådgivningens praksis, og man får feedback. Hvis man har gjort sit arbejde godt, får man et kvalitetsstempel. Når du som bruger ser det, ved du, at nogen har taget stiling til proceduren og kvaliteten af rådgivningen, fortæller Jeppe Hald.

Akkrediteringssystemet er netop blevet testet af fem organisationer. Det skal nu justeres og implementeres. Henad vejen vil brancheforeningen også udvikle andre tilbud. Det kan fx være kurser i, hvordan man håndterer forskellige typer af brugere, eller hvordan man udarbejder en god bruger-evaluering.

30 rådgivninger ombord

30 sociale rådgivninger er p.t. med i RådgivningsDanmark, som er støttet af Det Obelske Familiefond. Og der har fra starten været stor interesse for brancheforeningen.

– Jeg oplever, at der er et stort behov for en forening, også fordi der er mange små netværk, som er lidt uformelle og sårbare, siger Jeppe Hald, som ser et stort potentiale i brancheforeningen:

– Jeg tror, det kan være en god måde at formalisere kvaliteten i rådgivningerne og få et forum for at drøfte den. Og også en god måde at komme til at tale med vores sponsorer. Alle har en mening om, hvad kvalitet er. Etableringen af en brancheorganisation vil også give et kvalitetsløft til dem, som finansierer de sociale rådgivninger.

Jeg synes, vi har behov for at få et styringsredskab, når det gælder kvaliteten ... Så man ved, hvor man skal sende brugerne hen for at være sikker på, at de bliver taget godt imod og får et produkt, der holder.

Hej, du har ringet til rådgivningslinjen for rådgivning om rådgivningslinjer...

Risikovurdering:

Slår du, når du bliver vred?

På botibuddet Flydedokken i Fredericia laver medarbejderne risikoprofiler sammen med borgerne. Det kan være grænseoverskridende at tale om aggressioner og vold, men faktisk mest for medarbejderne. Borgerne vil gerne tale om det, der er svært, fortæller Birgitte Rosenberg, afdelingsleder i Center for Misbrug og Socialpsykiatri, Region Syddanmark.

Jette har en svær psykisk lidelse. Nogle gange bliver hun pludseligt rasende og føler sig uretfærdigt behandlet af personalet i botilbuddet; hun skælder voldsomt ud og beder dem gå.

Når det sker, dur det ikke, at den medarbejder, det går ud over, forsøger at tale Jette 'til fornuft'. I stedet skal medarbejderen sige til Jette: "Jeg går nu og lukker døren, men jeg kommer igen om 20 minutter og ser, om du er ok". Det gør, at Jette får ro og ikke føler sig ladt i stikken, fordi hun ved, at medarbejderen kommer tilbage.

Det er fælles viden i personalegruppen, at det virker bedst at gå, når Jette bliver vred. For det fremgår af hendes risikoprofil.

Rød, gul eller grøn?

Jette er tidligere beboer på Flydedokken i Fredericia. Her bor 13 borgere med en svær psykisk lidelse, mange af dem har også et misbrug. Det gør, at der uundgåeligt opstår konflikter i hverdagen. For at undgå, at de udvikler sig unødigt og i værste fald bliver til vold, arbejder personalet med risikovurderinger.

– Det giver mening at lave risikovurdering, og det har vores største opmærksomhed. Det blevet en rutine i hverdagen at lave vurderinger med rød, gul, grøn. Og personalet italesætter det selv, fortæller Birgitte Rosenberg, afdelingsleder i Center for Misbrug og Socialpsykiatri, Region Syddanmark.

Med rød, gul og grøn henviser hun til trafiklysmetoden, som er det redskab personalet bruger til risikovurdering. Alle beboere har en såkaldt risikoprofil. Den beskriver, hvornår borgerens adfærd er grøn (normal), gul (ustabil) eller rød (farlig), og hvordan personalet bedst handler i de enkelte tilfælde.

Risikoprofilen bliver lavet af en medarbejder og borgeren i fællesskab, når borgeren flytter ind.

– Vi stiller spørgsmål som: Hvordan er det, når du har det godt? Hvad understøtter, at du er 'i grøn'? Hvad gør, at du kommer i affekt? Hvordan kan vi se på dig, når du er ved at

SUS mødte ...

Birgitte Rosenberg i

forbindelse med Vold som Udtryksforms arbejdsplads-laboratorium – udviklingsforløb – om risikovurdering. Her arbejdede 12 sociale botilbud m.fl. over otte måneder (2014-15) med at udvikle og implementere redskaber til at vurdere risikoen for vold. Læs mere på voldsomudtryksform.dk

blive vred – og hvad kan vi så gøre? Vi kommer hele vejen rundt sammen med borgeren, fortæller Birgitte Rosenberg,

Taler om det svære i fredstid

Risikoprofilerne og handleanvisningerne betyder, at medarbejderne fra dag ét ved, hvad de selv kan gøre for at undgå, at konflikterne med borgere trapper op og løber af sporet. Og det fungerer godt for begge parter.

– Borgerne vil gerne være med til at sætte ord på det, der er svært. For de fleste er det nyt at sidde i et fredfyldt rum og tale om de ting uden at blive skældt ud. Borgerne føler, at de bliver anerkendt og lyttet til, siger Birgitte Rosenberg og fortsætter:

– Det handler mere om barrierer hos os selv i personalegruppen. Det kan være grænseoverskridende at sætte sig sammen med et andet menneske og stille spørgsmål som: Slår du, når du bliver vred? Men når man er kommet over det, bliver risikoprofilerne et godt arbejdsredskab.

Fælles politik og retningslinjer

Flydedokken er et botilbud under Center for Misbrug og Socialpsykiatri i Region Syddanmark. Alle sociale tilbud i regionen bruger trafiklysmetoden som redskab til risikovurdering.

– Vi har en politik med klare beskrivelser af, hvordan vi sikrer, at ingen kommer til skade. En del af det er at lave risikovurderinger, som vi kan følge op på og lave kvalitets sikring på, fortæller Birgitte Rosenberg.

– Vores seneste audit viste, at medarbejderne har helt styr på trafiklysmetoden, men også at vi skal blive bedre til at huske at evaluere trafiklys-beskrivelserne. Det er meningen, at vi skal gøre det hver tredje måned sammen med borgeren, det husker vi ikke altid.

I det hele taget handler det om at øve sig og *blive ved med at øve sig*, understreger Birgitte Rosenberg. Og så skal der også stadig være fokus på de redskaber, der skal til, når der trods opmærksomheden på at forebygge opstår en voldsom episode.

– Vi har tidligere arbejdet med konfliktråd, hvor personale og beboere får snakket sammen om det, der er sket. Det vil vi gerne tage op igen og arbejde mere systematisk med, siger Birgitte Rosenberg.

,

Det giver mening at lave risikovurdering, og det har vores største opmærksomhed. Det er blevet en rutine i hverdagen at lave vurderinger med rød, gul, grøn, og personalet italesætter det selv.

Æh... ku' du egentlig finde på at slå personalet?

Collective impact:

Et lettere liv i Helsingør

En række partnere i Helsingør har en vision om at skabe bedre trivsel og mindske overvægt blandt børn og unge. Derfor er de gået sammen i et forpligtende samarbejde. Gloria Vujcin, der selv har haft problemet med overvægt inde på livet, og varehuschef Claus Ljungdahl er to af dem, der er med. De har hver især noget at byde ind med.

– **Jeg er sikker på**, at erhvervslivet kan bidrage med meget mere, end vi bliver udfordret på af kommunen. Det er blevet bedre de senere år, men ofte bruger kommunen kun virksomhederne sporadisk, og vi samstemmer ikke samarbejdet. Vi har et lidt flirtende samarbejde, men ikke et rigtigt ægteskab.

Det siger Claus Ljungdahl, som er varehuschef i Kvickly Prøvestenscentret i Helsingør. Han er dybt engageret i lokal-samfundet, sidder med i flere udvalg i kommunen og på EUX-uddannelsen. Hans hjerte banker især for unges ve og vel, og han har gennem tiden haft mange unge i fritidsjob, fleksjob og praktik i Kvickly og set dem vokse og få selvværd.

Skal bryde den sociale og kommunale arv

Engagementet i unge er også årsagen til, at Claus Ljungdahl sidder med i styregruppen for collective impact-initiativet *Et lettere liv i Helsingør*. Stadig flere børn og unge i Helsingør Kommune bliver overvægtige. Det vil kommunen gerne gøre noget ved. Men der er behov for at tænke nyt for at få fat om problemets rødder, som ofte forgrener sig vidt. Derfor er der lavet en alliance. Skoler, daginstitutioner, frivillige foreninger, erhvervslivet, forældre og andre er gået sammen i et forpligtende samarbejde om at sikre et sundt liv for alle børn og unge. Målet er på længere sigt at være med til at bryde den negative sociale arv.

– Vi skal tillade os at være ambitiøse, ellers finder vi ikke de nye veje. Jeg tror, at tilgangen collective impact er en fantastisk mulighed for at vise, at vi ved at give plads til alle spillere kan skabe andre resultater, end vi plejer. Og være med til at bryde den sociale arv. Men jeg synes også, det handler om at være med til at bryde den *kommunale arv* ved at indgå i forpligtende samarbejder, siger Claus Ljungdahl.

Der burde være gratis mad i skolen

En anden af dem, der er engageret i indsatsen, er Gloria

SUS mødte ...

Claus Ljungdahl og **Gloria Vujcin** i forbindelse med indsatsen *Et lettere liv i Helsingør*. I projektet går Helsingør Kommune og SUS nye veje i forsøget på at komme overvægt blandt børn og unge til livs og bryde den negative sociale arv. Tilgangen er collective impact, og indsatsen er støttet af Helsefonden.

Vujcin. Hun bor i boligområdet Vapnagård og er mor til fire børn i alderen 7-12 år. Hendes ældste søn har været overvægtig og har haft glæde af et ophold på et Julemærkehjem.

– Vi prøver at holde de gode vaner derhjemme, men det er svært, når man bor tæt på McDonalds, og vennerne køber mad med, siger Gloria Vujcin, som har en drøm om at give alle børn god mad i skolen.

– Jeg synes, der burde være gratis mad i skolen og børnehaven; morgenmad, et æble klokken 10 og varm mad til frokost. Så *alle* børn får varm mad. Jeg kender børn, der bare spiser rugbrød med pålæg eller nudelsuppe. Der er forældre, som ikke kender til sund mad, men mest giver børnene Nutella og pizza.

Madklub for overvægtige familier

Der er en kantine på Glorias Vujcins børns skole, men hun synes den er for dårlig og for dyr.

– Jeg synes, skolen skulle ansætte en madmor på skolen i stedet for et firma. Det var dumt at fyre hende (den tidligere madmor, red.). Børnene havde et godt forhold til hende. Man kunne også få folk i aktivering eller forældre, der ikke har arbejde, til at lave mad på skolen.

En anden idé er en madklub, hvor man laver mad og spiser sammen med andre.

– Jeg har fundet et lokale og vil gerne være med til at samle nogle af de overvægtige familier, jeg kender. Vi kunne få nogen til at komme og lære os at lave sund mad og spise sammen. Vi kunne også lave motion sammen, fx spille rund-

bold. Lave en slags klub, hvor man kunne mødes en gang om ugen. Jeg ved ikke, om kommunen vil gå med til det, men det vil være fint, hvis vi kunne samarbejde, siger Gloria Vujcin.

Win-win

Måske kan Claus Ljungdal fra Kvikly være med til at sætte skub under den idé?

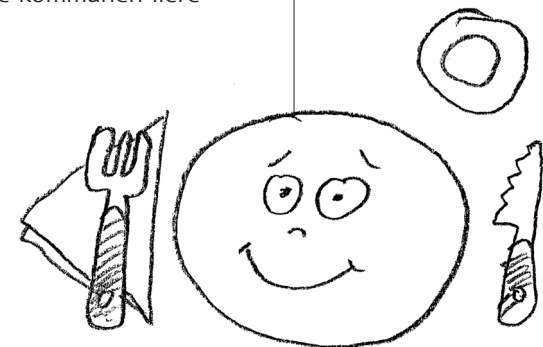
– Når det helt konkret handler om børn og overvægt, er noget af det, jeg kan bidrage med, at være med til at rejse penge til projekter, som kommunen ikke har penge til, siger han.

– Jeg kommer fra fødevarerbranchen. I Coop har vi en holdning til mad og ernæring. Vi kunne måske være med til at sponsorere varer til fællesspisning eller til undervisning i madlavning med fokus på ernæring. Det ville også give mulighed for at profilere nogle af vores produkter – det er win-win.

– På den mere visionære horisont vil jeg gerne være med til at vise, at et mere konkret og systematisk samarbejde mellem kommunen og virksomhederne også kan give kommunen flere muskler at spille med.

,

Jeg tror, at tilgangen collective impact er en fantastisk mulighed for at vise, at vi ved at give plads til alle spillere kan skabe andre resultater, end vi plejer.

Social IT:

Scanhow hjælper med vasketøjet

På Autismecenter Syd i Aabenraa bruger medarbejderne social IT – apps og programmer, der understøtter det pædagogiske arbejde.

Det giver borgerne mulighed for at kommunikere, få struktur på hverdagen og lære nyt. Socialpædagog Jakob Bodeux fortæller.

For nylig skulle en gruppe beboere og nogle medarbejdere fra Autismecenter Syd i Aabenraa på udflugt og ud at spise. En af beboerne ville ikke med – han melder næsten altid fra, fordi han er usikker på, hvad der skal ske, fortæller socialpædagog Jakob Bodeux, som fandt på råd:

– Beboeren har en iPad, så jeg lavede en fortælling i programmet Story Creator – en lille bladre-bog med billeder af, hvor vi skulle hen, og hvad vi skulle spise. Så snakkede vi ud fra den, beboeren blev tryk, tog med og havde en supergod aften.

Beboere og brugere på Autismecenter Syd har autisme i forskellige grader – spændende fra asperger til svære autisme-spektrumforstyrrelser. De er generelt ikke til mange ord, men

mere til det visuelle. Derfor bruger medarbejderne ofte social IT i form af apps og programmer, der understøtter kommunikation, dagsstruktur, leg og læring i hverdagen. Jakob Bodeux er sammen med en kollega ansvarlig for social IT på centret.

Visuelle vejledninger og struktur på dagen

En af de apps, medarbejderne på Autismecentret bruger, er Scanhow. Med den kan de tage billeder, optage videoer, indspille tale og på den måde lave visuelle vejledninger, der fx viser, hvordan man dækker bord, vasker tøj eller laver motionsøvelser. Man kan printe en QR-kode direkte fra appen, og når brugeren scanner den med sin telefon, får han vist vejledningen.

For mennesker med autisme er det vigtigt at have struktur på dagen. Det findes der også en del apps, der kan hjælpe med:

– Vi bruger fx programmet Mobilize Me, som vi har arbejdet sammen med udvikleren om at afprøve og teste. Det fungerer på samme måde som en Boardmaker-tavle (tavle med laminerede billeder, der fortæller om dagens aktiviteter, red.), men det er noget nemmere at tage en iPad med på ferie. Og vi sparer tid, fordi vi ikke skal klippe og klistre og sætte tavlen op hver dag, siger Jakob Bodeux, som også anbefaler appsene

SUS mødte ...

Jakob Bodeux i forbindelse med udviking af Videnbanken om social IT, som er blevet til i et samarbejde mellem SUS og 18 kommuner og en region. Videnbanken giver overblik og samler erfaringerne med social IT ét sted. Videnbanken er etableret med støtte fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal.

www.itbanken.dk

ShowMyDay og Niki Talk til at understøtte behovet for struktur og forudsigelighed.

Hvad de hver især kan bruges til, kan man læse mere om i Videnbanken om social IT, som Autismecentret har leveret input til.

Videnbank giver overblik

Videnbanken er en hjemmeside, hvor man kan få et overblik over social IT til mennesker med funktionsnedsættelser og læse anmeldelser fra både brugere og eksperter. Den er blandt andet en hjælp til kommuner, der gerne vil kvalificere anvendelsen af social IT ved at bygge videre på andres erfaringer.

– Det kan være svært at have overblik over alt det, der findes, også fordi udviklingen går så hurtigt. Det er fedt, at der er et samlet sted, hvor man kan søge inspiration og se erfaringer fra andre. Jeg synes, folk er gode til at beskrive åbent og ærligt, hvad der er godt og skidt. Man kan regne med det, der står, fordi det kommer fra praktikere og ikke fra sælgere. Jeg har selv lagt en del anmeldelser af programmer i Videnbanken. Programmer, som jeg har prøvet, og som jeg tror andre kan have glæde af, siger Jakob Bodeux.

Potentialer

Han ser store muligheder i at bruge social IT til at understøtte det pædagogiske arbejde og gøre borgere med funktionsnedsættelser mere selvhjulpne, men ikke for enhver pris:

– Hvis man har noget andet, der fungerer godt i forvejen, synes jeg ikke, man for enhver pris skal droppe det og bruge iPads og apps. Men på Autismecentret kan vi helt klart se nogle muligheder i det, primært i forhold til kommunikation og struktur.

– Jeg tror, vi kunne udnytte mulighederne meget mere, end vi gør. Den største barriere er nok desværre at få kollegerne med. Mange kan godt se idéen og synes, det er smart. Men mange har også berøringsangst: Ny teknologi – puha det er farligt. Når jeg sætter mig med dem og viser et program og måske laver en vejledning, får de stille og roligt nogle succesoplevelser, der gør dem mere åbne for forandringer, siger Jakob Bodeux, som også bruger Scanhow til at lave vejledninger til kollegerne.

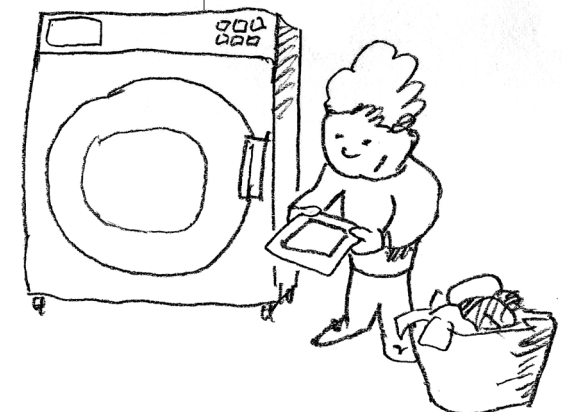
– Vi har lige fået elektroniske infotavler i grupperne. Her kan man se, hvem der er på arbejde, hvilke borgere der er hjemme hos forældre osv. Informationen på tavlerne skal sættes op for en uge ad gangen, så jeg har lavet en vejledning, der helt håndgribeligt viser, hvordan man gør det.

Autismecentret har i øvrigt selv udviklet infotavlen sammen med firmaet AspIT, som uddanner unge med asperger i IT.

– Vi har ansat to unge, som hjælper os med IT-opgaver og laver apps specielt til os. Lige nu er de i gang med at udvikle en app til at administrere kørselsregnskab. Når vi har prøvet den, skal den selvfølgelig også ind i Videnbanken om social IT, siger Jakob Bodeux.

,

Jeg tror, vi kunne udnytte mulighederne meget mere, end vi gør. Den største barriere er nok desværre at få kollegerne med.

Psykisk lidelse:

Det er ikke noget at være flow over

16-årige Anne Sofie A. Dahl bor i Charlottenlund nord for København med sin mor og far. Da Anne Sofie var omkring 8 år, fik hendes mor diagnosen bipolar. Hvordan det har præget Anne Sofies opvækst og hele familien, fortæller hun om her – og i filmene Victors Bog.

Da Anne Sofie A. Dahl blev spurgt, om hun havde lyst til at være med i en film om, hvordan det er at vokse op i en familie med psykisk lidelse, sagde hun ja med det samme.

– Jeg sagde ja, fordi jeg godt vil hjælpe andre, der har det svært. Jeg kan komme med viden, fordi jeg er pårørende. Jeg vil gerne fortælle andre, at man godt kan komme videre på trods af, at man har haft en lidt skæv fortid. Vi har været langt nede i

vores familie, og jeg har haft det hårdt også i skolen, men det kan man ikke mærke i dag, fortæller Anne Sofie A. Dahl, som er 16 år og går i 9. klasse.

Fortæller, at min mor er mani-depressiv

Vi skruer tiden nogle år tilbage, til da Anne Sofie var omkring 8 år gammel. Det var deromkring hendes mors sygdom blev opdaget, og lægerne gav hende diagnosen bipolar.

– Da jeg var mellem 8 og 12 år, var min mor mest syg og tit indlagt. I dag går det meget bedre. I begyndelsen fik jeg bare at vide, at mor tog medicin og var i behandling. Her i de senere år er jeg blevet sat mere ind i, hvad medicinen hjælper mod. I starten var det lidt overvældende, nu synes jeg det er rart at vide, hvad der foregår. Hvis nogen spørger, fortæller jeg, at min mor er psykisk syg; at hun er mani-depressiv, og at det vil sige, at hendes humør svinger, fortæller Anne Sofie A. Dahl.

Vennerne forstår det ikke

– Jeg lærte meget hurtigt, at det ikke er noget at være flow over, for man kan ikke gøre for det.

SUS mødte ...

Anne Sofie A. Dahl, da SUS sammen med filminstruktør René Bo Hansen producerede fem film Victors Bog – om børn og unge, der vokser op med psykisk lidelse i familien. Filmene blev produceret til hjemmesiden somandre.dk med støtte fra Sundhedsstyrelsen.

Jeg har været åben om, at min mor er syg, men ikke alle behøver at vide det. Af hensyn til min mor ville jeg ikke tage venner med hjem.

– Jeg har altid gerne villet have støtte hos mine venner og veninder, være tryk og blive trøstet hos dem. Men de ved ikke 100 procent, hvad der foregår. Hvis jeg fortæller, at min mor har ligget i sengen hele ugen, siger de: Det gjorde min mor også engang, hun var syg. Det er bare slet ikke på samme måde. De kender ikke det med at have nogen i familien, der er psykisk syg.

Blandt andet derfor er Anne Sofie glad for den støtte, hun har fået i ungegruppen i kommunen. Her mødte hun andre unge, der også har psykisk lidelse tæt inde på livet.

Ungegruppen har hjulpet mig meget

– Da vi var rigtig langt nede i familien, og det hele bare gik op i hat og briller, kom jeg til psykolog, og det gjorde min mor og far også. Vi gik til noget sammen, og jeg kom i en ungdomsgruppe, hvor der var andre, der havde det på samme måde. Det har hjulpet mig, kan jeg mærke.

– Vi var fem-seks unge jævnaldrende, som mødtes hver torsdag med Ellen og Lone (psykologer, red.). Vi snakkede om, hvordan vi havde det, hvad der var sket i ugens løb, om der havde været dumme situationer, vi ville dele med andre. Det var rart at høre andre fortælle, fx at deres mor også kunne blive i rigtigt dårligt humør og gå ind og lægge sig – at det ikke kom fra nogen, der har en rask mor, for det kender de ikke noget til.

Skulle ikke være mega barnlig

Et sted i filmen Victors Bog fortæller Anne Sofie A. Dahl om engang, der kom en ambulance og hentede hendes mor. Faren tog med i ambulancen, og Anne Sofie kom med en veninde hjem, men hun fik aldrig snakket med nogen om, hvad der skete. Indlæggelserne har sat spor:

– Det sværeste har været at se min mor være indlagt og min far være helt nedtrykt. Man bliver træt af at kigge på sygeplejersker og sidde og vente på hospitalet. De ting har været det hårdeste.

– Jeg synes, jeg har haft et stort ansvar. Min far har skullet være både mor og far for mig i en længere periode. Dengang skulle jeg ikke være mega barnlig eller strid. Jeg skulle vise mig fra min voksne side i en meget tidlig alder.

Man skal aldrig give op

– Det har dannet mig utrolig meget. Jeg er blevet meget selvstændig og ansvarsfuld af, at jeg har skullet stå på egne ben. Men det er ikke sådan, at jeg ikke er blevet passet eller har haft en dårlig barndom – slet ikke, siger Anne Sofie, som fortæller, at sygdommen også betyder, at de har stærkt sammenhold og fællesskab i familien.

– Vi prøver at hjælpe hinanden psykisk, at være der for hinanden og holde sammen, så vi ikke går ned som familie. Vi synes selv, vi har klaret det godt. Jeg vil gerne holde 100 procent fast i, at man kan komme videre. Lige meget hvor dårligt det går, skal man ikke give op.

Jeg vil gerne holde 100 procent fast i, at man kan komme videre. Lige meget hvor dårligt det går, skal man ikke give op.

Tosprogede familier:

Nye veje til forældresamarbejde og integration

Da daginstitutionen Nova i Greve fik en pose penge til at styrke og udvikle forældresamarbejdet med de mange tosprogede familier i daginstitutionen, valgte de blandt andet at ansætte deres egen socialrådgiver. Her fortæller Rebecca Lundgaard om sit arbejde – om at bygge bro og om den gode start i daginstitutionen.

Statsforvaltningen. Udlændingestyrelsen. Familiekonsulenter. Jobcentret. Borgerservice, LOKK – Landsforeningen af Kvindekrisecentre ... På et tidspunkt lavede Rebecca Lundgaard en liste over alle dem, hun som socialrådgiver i Nova havde været med til at 'bygge bro' til. Og den var lang.

Rebecca Lundgaard var ansat på deltid som socialrådgiver i daginstitutionen Nova i Greve tre år. I et udviklingsprojekt, der blandt andet handlede om at styrke samarbejde og kommunikation med forældrene, hvoraf langt de fleste er tosprogede. Projektet omfattede en række aktiviteter: caféarrangementer

med oplæg, forældreseminarer om værdier og opdragelse, kompetenceforløb om kommunikation og kultur for personalet mv.

Altid synligt til stede

– Personalet i Nova er meget opmærksomme på forældresamarbejde og gør i dagligdagen meget ud af at kommunikere ansigt til ansigt med forældrene. Men pædagogerne oplevede, at forældrene brugte dem til mange andre ting, end det, der havde med børnene at gøre. Pædagogerne brugte ofte tid på at bygge bro videre til den hjælp, familierne havde behov for. Da jeg blev ansat, blev det en vigtig del af min opgave at hjælpe forældrene med stort og småt med afsæt i det, de havde brug for, fortæller Rebecca Lundgaard, som hurtigt blev et kendt ansigt i Nova.

Hun var der og hilste på, når forældrene hentede deres børn. Og hun var med i aktiviteter, til caféaftener, sommer- og julefester i daginstitutionen.

– Jeg gjorde meget ud af at være tilgængelig. Jeg var altid synligt til stede, når jeg ikke lige sad i møder. Så forældrene vidste, hvem jeg var og kunne komme, når de havde behov for det eller var parate til det. Jeg var altid åben for, hvad de kom med. Det kunne handle om hjælp til at ringe op, hvis de fx havde svært ved at formulere sig; om hjælp til få styr

SUS mødte ...

Rebecca Lundgaard

i forbindelse med daginstitutionen Novas udviklingsprojekt om forældresamarbejde og -involvering. SUS gennemførte i 2015 en erfaringsopsamling fra projektet og udarbejdede et inspirationskatalog på baggrund af erfaringerne. Erfaringsopsamlingen var bestilt af Greve Kommune. Inspirationskataloget kan downloades på sus.dk.

på økonomi eller forsikringer – alle mulige ting, som er en del af at være familie og borger i samfundet.

En god start

For at styrke forældresamarbejdet og involveringen af forældrene satte personalet i Nova særligt fokus på den gode modtagelse og start i daginstitutionen. De lavede en forældreundersøgelse, hvor Rebecca Lundgaard interviewede forældrene om deres positive og negative oplevelser ved barnets start i vuggestuen eller ved overgangen til børnehaven.

– Forældrene var meget interesserede i livet i daginstitutionen. Mere end vi måske havde regnet med. De ønskede meget mere viden og inddragelse, og derfor satte vi os for at planlægge modtagelsen af børnene mere detaljeret, så forældrene blev mere inddraget. Vi arbejdede også med at planlægge opgaverne i hverdagen, så pædagogerne fik mere tid til at tale med forældrene. Det var der nogle forældre, som efterlyste.

Det tager tid, og det kræver ressourcer at samarbejde med forældrene på den måde. At høre hvad de synes, samle op og arbejde videre med det, understreger Rebecca Lundgaard.

– Men jeg synes, det er godt givet ud. Forældrene kommer i spil på en anden måde, og det bliver tydeligt, hvad der er deres behov. Behov, som ikke altid stemmer overens med personalets forestillinger.

Hjemmebesøg

Forældreundersøgelsen førte til ny praksis, når der kommer

nye børn i Nova. Alle forældre får tilbudt en samtale med to medarbejdere, inden barnet begynder og igen efter tre måneder. Samtalerne kan foregå hjemme hos familien.

– Forældrene kommer på banen på en helt anden måde, når vi er i deres hjem. Det giver en anden dynamik i den måde, man møder familien på og lærer dem at kende. Ofte har personalet fokus på alt det praktiske ved starten: Hvad skal barnet have med, hvornår bliver man hentet, hvad spiser man, bruger barnet ble ... men der er så meget andet, man også skal have at vide. Vi skal lære hele familien at kende. Det fik vi mere fokus på. Og det var meget fint i forhold til forældresamarbejdet, siger Rebecca Lundgaard.

En tryk start

– Jeg håber og tror, at det at sætte fokus på den gode start har været med til at øge tryk og kommunikation i forældresamarbejde. Det er ekstremt vigtigt, at forældrene føler sig tryk ved at aflevere børnene i daginstitutionen, så kan de også vise deres børn, at det er et tryk sted at være. Det er et vigtigt fundament for barnets udvikling og trivsel. Og forældrene og samarbejdet med dem har selvsagt stor betydning for børnene.

– Jeg håber også, at de erfaringer Nova har gjort med at styrke forældresamarbejde og -involvering, kan komme andre daginstitutioner til gode. Så de ikke behøver at opfinde det hele fra *scratch*. Jeg tror, at udfordringerne i Nova er de samme udfordringer, som mange andre daginstitutioner med tosprogede familier har.

,

Forældrene var meget interesserede i livet i daginstitutionen. Mere end vi måske havde regnet med. De ønskede meget mere viden og inddragelse.

Udsatte grønlandere:

Vi skal vide, hvem der gør hvad

Aalborg Kommune vil være bedre til at opspore nye grønlandske borgere for at forebygge social deroute. Og endnu bedre til at samarbejde om indsatsen, så alle aktører ved, hvornår de hver især skal på banen. Socialrådgiver og projektleder Karolina H. Jensen fra Grønlanderenheden fortæller om kommunens strategi for socialt udsatte grønlandere.

1400. Så mange grønlandere bor der i Aalborg. Omkring 300 af dem har komplekse problemer med fx misbrug, psykisk lidelse eller hjemløshed.

Det er dem, kommunens Grønlanderenhed er sat i verden for at hjælpe. Grønlanderenheden, som har eksisteret siden 2009, er et samarbejde mellem socialcentret og jobcentret.

Karolina H. Jensen er socialrådgiver i Grønlanderenheden og projektleder for Aalborg Kommunes arbejde med strategien for socialt udsatte grønlandere. Strategien, som involverer fem byer, er sat i søen for at sikre en mere koordineret og helhedsorienteret indsats for socialt udsatte grønlandere i

Danmark. Aalborg Kommune sætter særligt fokus på nye grønlandske borgere.

– Der har været nogle grønlandere, som ikke er blevet set i kommunen, og ikke har fået den hjælp, de har brug for. Grønlandere, som flytter til Danmark, taler ofte ikke særlig godt dansk og kender ikke det danske samfund og system. Men fordi de er danske statsborgere, får de ikke den integrationsindsats, de egentlig har behov for. Vi vil gerne være hurtige til at opspore dem, som har brug for hjælp, for at kunne tage nogle af problemer i opløbet, siger Karolina H. Jensen.

Netværk for fagpersoner

Ofte er det medarbejdere fra Kofoeds Skole, Det Grønlandske Hus eller kommunens gadeteam, der først møder de nye grønlandere i byen, og som kan støtte eller henvise videre til den relevante hjælp.

Men også mange andre, fx sundhedsplejersker, lærere og politiet, kommer i kontakt med grønlandske familier og kan være med til at spotte, om der er brug for hjælp.

Derfor har Grønlanderenheden etableret et netværk for alle de fagpersoner, der møder grønlandske borgere i hverdagen. Her sidder omkring 70 repræsentanter fra kommunens forvaltninger, lærere, pædagoger, sundhedsplejersker, politiet, Kofoeds Skole, Det Grønlandske Hus, frivillige organisationer

SUS mødte ...

Karolina H. Jensen

i forbindelse med Socialstyrelsens strategiarbejde om socialt udsatte grønlandere i Danmark. Fem byer: København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg udvikler og afprøver modeller for samarbejdet mellem kommunale forvaltninger og frivillige, private tilbud til socialt udsatte grønlandere. SUS bidrager med støtte og viden til kommunerne.

m.fl. Netværket er delt op i undergrupper med fokus på hhv. børn og unge, arbejde og uddannelse samt socialt udsatte. Et ledelsesnetværk sikrer koordinering på tværs. De forskellige netværk mødes efter behov og deler viden og erfaringer og bliver klogere på hinandens kompetencer.

– Nogle er meget engagerede, andre ønsker blot at blive opdateret et par gange om året. Lige nu er vi i gang med at lave konkrete målsætninger for netværket. Det er vigtigt, at vi ikke alle hver især laver en halv indsats, men at vi ved, hvad hinanden gør. Fx er det ikke vores kerneopgave i Grønlanderenheden at hjælpe med nemID eller med at søge om bolig. Det kan lige så godt ligge et andet sted, siger Karolina H. Jensen.

For at gøre det lettere at få et overblik over, hvem der gør hvad, har Grønlanderenheden etableret en hjemmeside (groenlaender.aalborg.dk), hvor nyttilflyttere og fagpersoner kan finde information om, hvem der kan hjælpe med bolig, økonomi, skole, sundhed osv.

Fem byer udvikler samarbejdsmodeller

Strategiarbejdet i Aalborg er en del af Socialstyrelsens nationale strategi for socialt udsatte grønlandere i Danmark. Fem byer arbejder over tre år med at afprøve og udvikle en model for samarbejdet mellem kommunale forvaltninger og frivillige/private tilbud til grønlandere. En model, som også skal kunne bruges af andre kommuner.

– Tværfaglighed, også på tværs af kommuner, er givende. Det har været givtigt at tale med andre kommuner om, hvad

de har gang i. Vi har forskellige indgangsvinkler, siger Karolina H. Jensen.

– Aalborg Kommune har også brugt udviklingsarbejdet til at afprøve nogle tilbud, bl.a. en velkomstpakke og et integrationsforløb for grønlandere. De blev droppet igen, fordi de ikke blev brugt, men vi har fået utrolig meget viden ud af det.

Grønlandsk misbrugsbehandling og bostøtte

Karolina H. Jensen tror mere på de tiltag, som netop er sat i gang.

– Vi har etableret et nyt misbrugsbehandlingstilbud, hvor behandlingen sker efter grønlandsk model og foregår på grønlandsk, da mange har svært ved at tale dansk. Vi har også ansat en tosproget grønlandsk bostøtte, som skal arbejde i vores fire botræningsboliger. Det er boliger til grønlandere, som typisk ikke har kunnet holde fast i deres lejlighed på grund af for meget fest eller andet, men hvor vi tror på, at de kan udvikle sig og på længere sigt vil kunne klare sig i egen bolig.

Det seneste initiativ er et samarbejde mellem Aalborg Kommune og Foreningen Grønlandske Børn.

– Det handler om grønlandske børn, som er anbragt udenfor hjemmet. Mange af dem mister kontakten til deres sprog og kultur, fordi plejeforældrene ikke er klædt godt nok på til opgaven. Vi vil også gerne give børnene en stemme, og derfor kan nyttilflyttede børn få tilknyttet en tovholder fra Foreningen Grønlandske Børn, fortæller Karolina H. Jensen.

Det er vigtigt, at vi ikke alle hver især laver en halv indsats, men at vi ved, hvad hinanden gør.

Udsatte børn og unge:

Forebyggelse hele vejen rundt i Rudersdal

Rudersdal Kommune er med i Socialstyrelsens partnerskabsnetværk om en tidligere forebyggende og mere effektiv indsats for udsatte børn og unge. Direktør Henning Bach Christensen og chef for Forebyggelse og Rådgivning Charlotte Kruse Lange fortæller om startskuddet og kommunens fokus.

Barnets trivsel og udvikling er påvirket. Barnet græder oftere end forventet. Barnet er mere søgende efter voksenkontakt end forventet. Sådan lyder tre af indikatorerne på mistrivsel i den lysegrønne søjle 'Forebyggende indsats' i Rudersdal Kommunes Trivsels- og bekymringsguide.

Guiden er et redskab til refleksion. Hidtil har den været et frivilligt værktøj, nu bliver den obligatorisk at anvende for alle fagpersoner i kommunen, der arbejder med børn og unge. Det har medarbejderne selv været med til at beslutte på fire tværfaglige workshops.

Rudersdal Kommune er sammen med 23 andre kommuner

med i et partnerskabsnetværk under Socialstyrelsen. Her skal de sætte fokus på, hvordan kommunen kan blive endnu bedre til at tænke forebyggelse hele vejen rundt – på tværs af sagsbehandlingen, kommunens indsats til børn og unge og den tidlige indsats på almenområdet. Samtidig skal de udsatte børn og deres familier opleve bedre sammenhæng i mødet med kommunen, i sagsbehandlingen, i foranstaltninger og i deres hverdagsliv.

En organisatorisk tandrensning

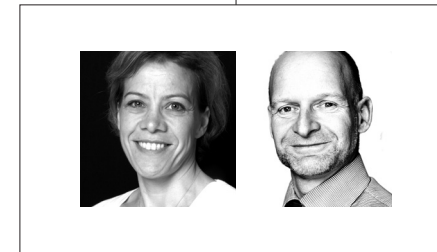
Som led i indsatsen gennemfører SUS og Implement Consulting Group strategiworkshops og temamøder i de 21 såkaldte referencekommuner i projektet.

- En organisatorisk tandrensning, kalder direktør Henning Bach det efter de første fire tværfaglige workshops i Rudersdal.
- Som udgangspunkt var jeg skeptisk over for at være referencekommune, fordi vi skulle allokere store medarbejder- og tidsressourcer. Den skepsis er vendt 180 grader. Vi fik en organisatorisk tandrensning. Vi blev tvunget til at sætte alle aktører om det fælles projekt sammen og løbe opgaven igennem: Hvor kan vi skrue eller stramme på noget?
- Vi arbejder i forvejen med flere initiativer i forvaltningen, men det, at vi fik fat i alle aktører, gjorde, at vi fik mere

SUS mødte ...

Henning Bach Christensen og **Charlotte Kruse Lange** i forbindelse med Socialstyrelsens projekt

om tidligere forebyggende indsats for udsatte børn og unge. Tre partnerskabskommuner og

21 referencekommuner deltager i projektet, som løber over tre år. SUS og Implement Consulting Group tilrettelægger og faciliterer aktiviteter, der skal understøtte referencekommunernes arbejde med at omlægge den forebyggende indsats, og afvikler temaseminarer på tværs af kommunerne.

ejerskab til at lave de nødvendige forandringer. Procesenergien er vigtig. Forvaltningen er *driver*, men dem, der skal føre forandringerne ud i livet, er lærere, pædagoger, psykologer og andre, som sidder mange kilometer væk. På de fire workshops gennemgik vi, hvad der er vigtigst. Vi fik fokus på, hvad vi skulle stille skarpt på, for at det kan lykkes. Det har været godt.

Virker det, vi gør?

Charlotte Kruse Lange, chef for Forebyggelse og Rådgivning, er enig:

- Daginstitutioner og skoler skal føle sig som vigtige aktører. Det er forandringer hos medarbejderne, der er afgørende for, at det lykkes.
- På workhopperne fandt vi ud af, at vores organisering er rigtig. Vi har værktøjer og en god plan, men virker det? Mødes vi og taler om sagerne, bliver der lavet en tilstrækkelig faglig vurdering? Er vi enige om, hvor på skalaen vi befinder os, hvis en medarbejder er bekymret for et barn?, siger Charlotte Kruse Lange og henviser til trivsels- og bekymringsguiden.

Kort fortalt oplister den tegn på børn og unge i hhv. generel trivsel, faldende trivsel, mistro og børn med svære problemer. Og den anviser personalets handlemuligheder: Skal bekymringen deles med forældrene på et dialogmøde, skal man have fat i en socialrådgiver, eller er der brug for en underretning til kommunen?

- Det er et godt redskab til at blive nysgerrige på hinanden og sikre, at man ikke taler ud fra en forforståelse. Nu har vi besluttet at gøre det obligatorisk at bruge guiden, så der altid foretages en vurdering af barnet ud fra de aldersinddelte trivsels- og bekymringsfaktorer i guiden, fortæller Charlotte Kruse Lange.

Samtidig opdaterer kommunen sin TIFO-guide. TIFO står for tidlig indsats og forebyggelse, og guiden beskriver kommunens faglige strategi og en model for samarbejdet mellem daginstitutioner, skoler og kommunens forvaltninger.

Signs of safety

'Den organisatoriske tandrensning' har affødt flere initiativer i forhold til arbejdet med tidlig indsats, fortæller Charlotte Kruse Lange:

- Vi har besluttet, at vi vil kaste blikket på signs of safety-modellen (www.signsofsafety.net) for at sikre en mere ensartet model til at se på børn, der har bekymrende adfærd. Modellen ser blandt andet på, om der er ressourcer i den nære familie eller i netværket, fx en voksen i idrætsklubben, som kan inddrages i at støtte barnet.
- Den største udfordring i forhold til arbejdet med tidlig forebyggende indsats er at få alle medarbejdere på børne- og ungeområdet til at arbejde på den samme måde. For at det skal lykkes, er det vigtigt at holde gryden i kog hele tiden. Det er vi blevet meget mere opmærksomme på.

Vi fik en organisatorisk tandrensning. Vi blev tvunget til at sætte alle aktører om det fælles projekt sammen og løbe opgaven igennem: Hvor kan vi skrue eller stramme på noget?

Selvhjælpsgrupper:

Hvor går man(d) hen, når livet bider?

En barsk fyring eller skilsmisse. Hvor går man(d) hen, når livet viser tænder? Nogle mænd finder nyt fokus og får hjælp i Kom Videre Mands selvhjælpsgrupper. Roar Skjold Nielsen har indtil nu kørt fire grupper for mænd med ondt i parforholdet.

– **Det primære er**, at man finder ud af, at man ikke er Palle alene i verden. Der er ikke noget så forløsende som at høre andres historier og genkende sin egen i dem. Der er altid nogle, som siger mere end andre. De fungerer ofte som katalysator, men en væsentlig del af konceptet Kom Videre Mand er, at alle får delt deres historie.

Det har været rigtig godt med et frirum, hvor man kunne tale frit fra leveren. Jeg brugte kolleger og venner meget det første år, men så blev de trætte af at skulle høre om mine problematikker ... så det er godt at komme herhen (i mandegruppen).

Roar Skjold Nielsen er gruppeleder i Kom Videre Mands selvhjælpstilbud med base i SR-Bistand i København.

Otte mænd i otte uger – en gang om ugen med temaer, der bygger videre fra gang til gang. Det er ingredienserne i Kom Videre Mand. Forløbet er udviklet af mandecoach Jørgen Juul Jensen fra Mandecentret i København i samarbejde med FriSe og SUS. Jørgen Juul Jensen uddanner også de frivillige gruppeledere – mænd med forskellige baggrunde og erfaringer.

At finde fokus og få ny livskraft

Roar Skjold Nielsen har indtil nu haft fire grupper for mænd med skilsmisseproblemer.

– Mændene kommer med mange forskellige problemer, som skilsmissen har blotlagt. Det er alt fra at føle sig svigtet eller forladt til udfordringer i hverdagen: Hvor skal jeg bo? Hvad med forholdet til de fælles venner? Hvordan kommer jeg videre? Som gruppeleder bruger jeg mig selv, min faglighed og ikke mindst min livserfaring. Jeg synes, jeg har mange strenge at spille på – også fordi jeg selv har været igennem to skilsmisser, fortæller Roar Skjold Nielsen, som til daglig arbejder som helhedsorienteret mentor for psykisk sårbare unge i Københavns Kommune. Med i bagagen

SUS mødte ...

Roar Skjold Nielsen

i projekt Kom Videre Mand, som SUS gennemfører i

samarbejde med FriSe,

Frivilligcentre og

Selvhjælp i Danmark.

Kort fortalt går

projektet ud på at opfinde selvhjælps-

metoden på ny –

i en form, der

appellerer til mænd.

Kom Videre Mand

tilbyder mande-

grupper i flere byer

landet over. Projektet

er støttet af Social-

og Indenrigsministeriet.

www.komvideremand.dk

har han blandt andet en uddannelse som bådebygger og psykoterapeut og erfaring som frivillig rådgiver i Offerråd-givningen.

Over de otte uger i gruppen kommer mændene igennem et program med temaer som: at finde fokus og skabe overblik; at skabe nye relationer eller genopdyrke gamle; at blive bedre til at tackle svære samtaler; at få vækket sine ressourcer og få mere livskraft; at få inspiration fra andre mænd til at komme videre.

Jeg har lært nogle nye mennesker at kende. Jeg synes jo selv, at jeg var rimelig fucked up første gang, jeg mødte dem. Det er mange ting, der hænger sammen med det. Jeg er glad hver gang, jeg tager herfra. Knuden i maven forsvinder.

Plads til det, der fylder

– Der sker noget, når gruppen kun består af mænd. Mænd kan være mere tilbageholdende, når de er sammen med kvinder. I gruppen kan man tale frit og også få sagt noget, som kvinder ikke vil bryde sig om at høre. Der er plads til at få sat ord på det, der fylder, siger Roar Skjold Nielsen.

– Man taler ofte om, at mænd har svært ved at åbne op. Jeg vil hellere sige, at mænd er mere tilbageholdende med ordforbruget. Når man først får skabt en relation, viser alle deres bløde side. Jeg tror, mange mænd er som eremitkrebs, hårde uden på og bløde indeni.

De mænd, der finder vej til grupperne, repræsenterer 'hele paletten'.

– Der er kortuddannede og akademikere, it-folk, lærere og politimænd osv. Nogle får afklaring på deres situation undervejs og stopper, hvis de har fået det, de kom efter, nogle bliver i hele forløbet. Min umiddelbare vurdering er, at de, der kommer bedst videre, er dem, som bruger gruppen aktivt.

Det frivillige gør det mere ydmygt

Mandegrupperne er er frivilligt tilbudt, og det har betydning:

– Nogle er imponeret over, at vi (gruppelederne, red.) er der frivilligt. Jeg tror bestemt, det frivillige aspekt har betydning for mændenes interesse og åbenhed. Hvis der kommer penge ind i det, bliver det noget andet. Så bliver der andre forventninger til deltagerne og til gruppelederen. Jeg tror også det frivillige aspekt gør, at det bliver mere ydmygt, siger Roar Skjold Nielsen, som godt selv kunne have brugt en mandegruppe, da han blev skilt, hvis tilbuddet havde været der.

– Da min anden kone forlod mig, gik jeg på tre måneder fra at have det hele til at være på kontanthjælp og bo i en havestue. I de tre måneder knoklede jeg på med min virksomhed. Samtidig var jeg med i nogle fællesskaber, hvor jeg snakkede med andre om mine problemer. Retrospektivt kunne jeg godt have set mig selv i en mandegruppe. Jeg synes absolut, at mandegrupper har sin berettigelse. Ofte kommer skilsmissemænd som en overraskelse for manden. Kom Videre Mands koncept er godt, men der er brug for at gøre tilbuddet om mandegrupperne mere kendte.

Det primære er, at man finder ud af, at man ikke er Palle alene i verden. Der er ikke noget så forløsende som at høre andres historier og genkende sin egen i dem.

■ *Citaterne er fra deltagerne i mandegrupper.*

Brugerindflydelse:

Har du spurgt fru Hansen?

Medarbejderne på plejehjemmet Danahøj har i tre år arbejdet med at 'give magten tilbage til beboerne'. Det har givet gevinst på bundlinjen: De ældre føler sig mere hjemme, og arbejdsmiljøet er blevet bedre, fortæller plejhjemsleder Gylla Brandborg.

Ord og begreber som hverdagsrehabilitering, borgeren i centrum, brugerindflydelse og mestring af eget liv har været på det offentlige læber i de seneste år. Gylla Brandborg kender selvfølgelig godt alle 'de fine ord'.

– Uanset hvilke ord vi bruger, så handler det om, at vi skal yde beboerne støtte og omsorg på en værdig og respektabel måde. Jeg vil egentlig hellere bare sige det på nordjysk: "Forestil dig, at det er din bedstemor eller bedstefar, hvad ville du så sige eller gøre?"

Gylla Brandborg er leder på plejehjemmet Danahøj i

Aalborg. Hendes vision er, at plejehjemmet skal være et hjem. Et hjem, hvor man selv bestemmer og kan tage ansvar for sit eget liv.

– Det er så vigtigt, at vi ikke tager magten fra de gamle. At vi har fuld respekt for, at det er deres liv, og at de selv bestemmer, selvom de flytter på plejehjem. Vi har ingen regler her. Man må godt få et glas vin til maden, hvis man har lyst til det, og ens børnebørn må gerne komme og evt. overnatte.

Det er ikke de gamles liv, der skal laves om. De får bare en anden bolig, hvor vi skal hjælpe og understøtte dem i, at de stadig kan have det samme liv.

Laver aftaler med beboerne

'Magten tilbage til beboerne' kommer konkret til udtryk på flere måder i hverdagen.

- Det man kan selv, gør man selv, er et vigtigt princip. Det kan godt være, at det tager fru Hansen lang tid at smøre sin mad, men det er mere værdigt at få lov til at gøre det selv. Der er heller ikke noget, der hedder 'Giv mig lige kartoflerne', hvis man selv kan rejse sig og række ud efter dem, siger Gylla Brandborg og giver et andet eksempel:
 - Det er ikke personalets rutiner, der bestemmer beboernes døgnrytme. Når vi fx

SUS mødte ...

Gylla Brandborg og **Annelise Timmermann**

i forbindelse med et treårigt udviklingsarbejde på Danahøj. Udviklingsarbejdet var en del af projekt Platform for brugerindflydelse (2012-15). Fem institutioner og organisationer arbejdede med at udvikle nye metoder til brugerindflydelse.

I forløbet fik de sparring fra SUS og Social+. Projekt Platform for brugerindflydelse var finansieret af Helsefonden og Det Obelske Familiefond.

hjælper de ældre op om morgenen, starter vi ikke 'fra en ende af' fra stue 1, 2, 3 ..., som man gør nogle steder. Vi spørger de gamle, hvornår de vil op, og hvornår de har lyst til at komme i bad, og så tager vi hensyn til det. I øvrigt kalder vi ikke boligerne for 'stuer', for det signalerer institution.

Fra plejehjem til hjem

Fra 2012 til 15 var Danahøj med i et metodeudviklingsprojekt om brugerindflydelse under SUS' projekt Platform for brugerindflydelse.

– Vi valgte fem fokuspunkter, de to vigtigste var at ændre medarbejdernes menneskesyn, og at Danahøj skulle være så lig et hjem som muligt. Derfor blev jeg også ekstra glad, da vi sidste år i forbindelse med projektet lavede en brugerundersøgelse, som viste, at tilfredsheden var steget især på de to punkter, fortæller Gylla Brandborg.

I projektperioden øvede medarbejderne sig i at skrue ned for omsorgsgenet og 'sætte sig mere på hænderne', så de ældre blev mere selvhjulpne og kom mere på banen med deres ønsker til hjælp, aktiviteter og samarbejdet med personalet.

– Det handler om at få helt ind under huden, at det ikke er os, der har magten. Vi skal motivere beboerne til at forblive herre i eget liv og mestre hverdagen, for der er en sammenhæng mellem høj grad af selvhjulpne og høj grad af livskvalitet. Hvis vi tager for meget over, svækker vi beboernes evne til at vedligeholde funktionsevnen, siger Gylla Brandborg og understreger, at det kræver stor faglighed at arbejde på den måde.

– Den faglige vurdering er vigtig. Hvis en beboer fx siger nej til at komme op, lader vi ham ikke bare ligge i sengen hele dagen. Så må vi som personale bruge vores faglighed og tænke kreativt, så beboeren forstår, at det ikke er godt for fysikken på længere sigt at blive liggende i sengen hele dagen.

Gevinst på bundlinjen

– Har du bemærket, hvor roligt her er?, spørger Gylla Brandborg. – Der er ingen klokker, der ringer. Alle beboere har et kald, så de kan ringe efter personale. Den stressfaktor, som kaldenes kimen udgjorde før, er fuldstændig væk. Jeg er overbevist om, at det skyldes, at vi laver aftaler med beboerne. Det betyder også, at ingen føler sig glemt. Hvis vi bliver forsinket, så går vi forbi og siger det. Beboerne kan sagtens forstå, at vi ikke kan lægge 10 i seng på én gang. Aftalerne skaber både ro og tryghed hos beboerne og et bedre arbejdsmiljø for medarbejderne

– Fordi vi konstant arbejder med, at beboerne selv skal gøre det, de kan, er arbejdet også blevet mindre fysisk krævende for medarbejderne, ergonomien er forbedret. Og vores sygefravær er faldet. Det giver gevinst på bundlinjen, når man først er i gang.

– Menneskesynet diskuterer vi dagligt. Opmærksomheden er vigtig. Vi er ikke bedre end alle andre. Vi kan stadig sagtens komme til at tage over og blive omklamrende og bestemmende. Men jeg synes, vi er blevet gode til at sige til hinanden: "Har du spurgt fru Hansen?".

,

Det er så vigtigt, at vi ikke tager magten fra de gamle. At vi har fuld respekt for, at det er deres liv, og at de selv bestemmer, selvom de flytter på plejehjem.

»Forestil dig, at det er din egen bedstemor...«

"Man gør det, man selv kan"

– **Da jeg flyttede ind**, troede jeg, at jeg var den ældste, men så var jeg faktisk den yngste!

90-årige Annelise Timmermann har boet på Danahøj i halvandet år, og selvom det var svært at flytte fra lejligheden i Magisterparken er hun glad for sit nye hjem.

Bentøjet driller på grund af slidgigt i knæene, "men hovedet er der ikke noget i vejen med", som Annelise siger. På Danahøj får hun hjælp til det, hun har brug for.

Op klokken 6

– Man gør det, man selv kan. Min seng kan hejses op og ned, så jeg kan selv stå op, men jeg skal have hjælp til at få støttestrømper på. Jeg står tidligt op. Jeg har været vant til at møde kl. 6, så det hænger ved. Personalet kommer lidt over 7 og siger godmorgen. Det synes jeg er rart, selvom jeg er oppe.

– Man må selv om, hvornår man spiser morgenmad. De andre måltider har faste tidspunkter – man kan også få maden ind i lejligheden eller selv gå ud og varme lidt suppe. Da jeg flyttede ind, besluttede jeg, at jeg ville gå ud til alle måltider, men jeg tog hurtigt 5 kilo på, så nu går jeg ikke altid ud og spiser eftermiddagskage.

Med i beboerrådet

For Annelise Timmermann går dagen med at strikke, med kørestolsgymnastik og andre aktiviteter. Hun er også med i beboerrådet og bruger-pårørende-rådet

– Vi snakker om, hvad vi er tilfredse med og utilfredse med. Fx har vi lige fået malet, så vi skal finde ud af, hvad der skal hænge på væggene. Hver anden måned har vi pårørendemøde, hvor vi blandt andet snakker om økonomi. Vi kan godt mærke, vi er blevet skåret ned. Der er kun én på vagt om aftenen. Jeg kunne godt tænke mig, at der var lidt mere tid til at snakke.

Når det er sagt, har Annelise Timmermann kun ros til personalet.

– Der er ingen tvivl om, at det er det bedste plejehjem i byen. Jeg er glad hver dag, jeg står op – det er meget værd.

Vi snakker om, hvad vi er tilfredse med og utilfredse med. Fx har vi lige fået malet, så vi skal finde ud af, hvad der skal hænge på væggene.

Socialt Udviklingscenter SUS:

Projekter 2015-16

Boligliv

[Boligliv i balance](#)

[Mig og min nabo](#)

[Storbylandsbyen](#)

Brugerindflydelse

[Langtidsledige tager teten](#)

- ↳ Læs interview med beskæftigelseschef Vibeke Jensen og socialrådgiver Mette-Mai Jensen, Aarhus Kommune side 6

[Projekt Platform for brugerindflydelse](#)

- ↳ [Mød Leder Gylla Brandborg og beboer Annelise Timmermann side 26](#)

Civilsamfund og frivillighed

[Fra fængsel til frihed](#)

- ↳ Læs interview med socialkoordinator Louise Warning, Café Exit side 4

[Inkluderende partnerskaber](#)

[Innovationsplatforme](#)

[Kom Videre Mand](#)

- ↳ Læs interview med Roar Skjold Nielsen side 24

[Kompetence- og kapacitetsopbygning af foreninger](#)

[Mødregupper for socialt sårbare grønlandere](#)

[Nye alliancer, mennesker med handicap og frivillighed](#)

[Processtøtte til netværkssamråd i kommuner](#)

[RådgivningsDanmark](#)

- ↳ Læs interview med projektleder Jeppe Hald, Sexlinien for Unge side 8

Collective Impact

[Bryd den negative sociale arv, Helsingør og Lejre Kommuner](#)

- ↳ Læs interview med forælder Gloria Vujcin og varehuschef Claus Ljungberg fra Helsingør side 12

[Social ulighed i sundhed, Kalundborg Kommune](#)

Konflikter og vold på arbejdet

[Evaluering af Vedligeholdelsesindsatsen i Region Hovedstadens Psykiatri](#)

[Håndtering af vold og trusler uden for fast arbejdsplads](#)

[Vold som Udtryksform](#)

- ↳ Læs interview med afdelingsleder Birgitte Rosenberg, Center for Misbrug og Socialpsykiatri, Region Syddanmark side 10

[Voldsforebyggelse på børn og unge-området](#)

[Voldsvejlederuddannelse i Holbæk](#)

Koordinerede borgerforløb

[Socialt udsatte grønlandere i Danmark](#)

- ↳ Læs interview med socialrådgiver Karolina H. Jensen, Grønlanderenheden, Aalborg side 20

Mennesker med handicap

[Forældrekurser for familier til børn med handicap](#)

[LigeLyst – sex, kærlighed og handicap](#)

Projekter

Psykisk sårbare mennesker

Brugerforum – nedtrapning af antidepressiv medicin

Brugernes oplevelser af kvalitet i de psykosociale indsatser

Social IT

Digitale inkluderende lege

Digitale redskaber i dagtilbud

Implementering og spredning af social IT

Social IT i Guldborgsund

Social IT i mentorforløb

Tværkommunalt netværk om social IT

VEL-TEK – velfærdsteknologi til børn og unge i Gentofte

Videnbank over social IT

- ↳ Læs interview med socialpædagog Jakob Bodeux, Autismecenter Syd i Aabenraa side 14

Udsatte børn og unge

Børn- og unge-netværk for fagpersoner

Erfaringsopsamling og inspirationskatalog, Nova

- ↳ Læs interview med socialrådgiver Rebecca Lundgaard side 18

Film og web til børn og unge

- ↳ Læs interview med Anne Sofie A. Dahl side 16

Frivillige mentorer til udsatte børn og unge

Processtøtte til kommuner om tidligere forebyggende indsats for børn og unge

- ↳ Læs interview med direktør Henning Bach Christensen og chef for Forebyggelse og Rådgivning Charlotte Kruse Lange side 22

Processtøtte til netværkssamråd i kommuner

Strategiudvikling, Center for Familieudvikling

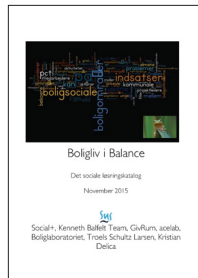
Hertil kommer en lang række mindre konsulentopgaver.

Socialt Udviklingscenter SUS:

Udgivelser 2015-16

Download eller bestil udgivelserne på sus.dk

BOLIGLIV

Boligliv i balance – Det sociale løsningskatalog

2015. 94 sider.

I projekt Boligliv i balance er Realdania på jagt efter forandringskraften i udsatte boligområder. SUS er ansvarlig for det rådgiverteam, der har fokus på det sociale perspektiv i de udsatte boligområder. Kataloget præsenterer det sociale teams bud på løsninger. Læs mere på boliglivbalance.dk

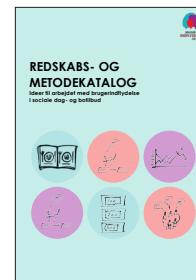
BRUGERINDFLYDELSE

Brugerindflydelse og selvbestemmelse i det pædagogiske arbejde – undervisningsmateriale

2015. 41 sider.

Undervisningsmateriale til pædagogstuderende. Indhold: Introduktion til begreberne selvbestemmelse, brugerindflydelse og brugerinddragelse, lovens rammer for arbejdet med brugerindflydelse og selvbestemmelse, cases og refleksionsøvelser samt eksempler på, hvordan sociale tilbud arbejder med brugerindflydelse i praksis.

Redskabs- og metodekatalog – ideer til arbejdet med brugerindflydelse i sociale dag- og botilbud

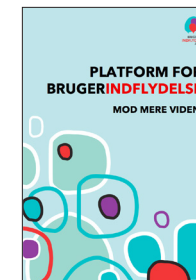
2015. 33 sider.

Idekatalog

2015. 10 sider.

Ideer udviklet på innovationscamp med fokus på sårbare unge, december 2014

Platform for brugerindflydelse – mod mere viden

2015. 19 sider.

Slutrapport fra projekt Platform for brugerindflydelse. Projektet havde til formål at formidle viden om brugerindflydelse i sociale tilbud, og at inspirere brugere og professionelle til at bruge metoder, der kan virkeliggøre sårbare og udsatte menneskers egne visioner, drømme og ressourcer.

Udgivelser

CIVILSAMFUND OG FRIVILLIGHED

Evalueringsrapport 2015 – Et spørgsmål om netværksdannelse og deltagelse i et forandringsperspektiv

2015. 90 sider.

Rapporten sætter fokus på brugerdriven idegenerering og præsenterer tre innovationsplatforme: Fremtidslab, Madborgerskab og Borgerstyrede budgetter.

Selvhjælp kun for mænd.

Midtvejsrapport, 2015.

SOCIAL IT

Brug af digitale redskaber i dagtilbud – resultater fra praksisnær forskning (håndbog)

2015. 28 sider.

SUS og Implement Consulting Group i samarbejde med Professionshøjskolen UCC og Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier ved Aarhus Universitet.

Forskning i og praksisnær afdækning af digitale redskabers betydning for børns udvikling, trivsel og læring – sammenfattende rapport.

2015. 19 sider.

SUS og Implement Consulting Group. Tablets og andre digitale redskaber kan give lyst til læring, fungere som social brobygger og være med til at inkludere børn i fællesskabet. Det er nogle af konklusionerne fra et stort forskningsprojekt.

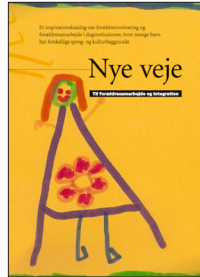
Social IT katalog – spændende produkter og løsninger inden for social IT

Opdateret juni 2015. 52 sider.

Udarbejdet i samarbejde med Living IT Lab. Kataloget giver et overblik over apps, platforme og projekter – og et blik på fremtidens social IT.

Udgivelser

BØRN OG UNGE

Nye veje til forældresamarbejde og integration

2015. 28 sider.

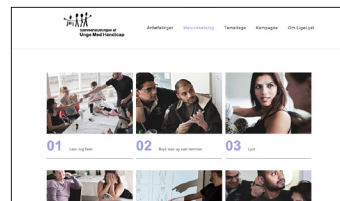
Et inspirationskatalog om forældreinvolvering og forældresamarbejde i daginstitutioner, hvor mange børn har forskellige sprog- og kulturbaggrunde.

MENNESKER MED HANDICAP

Kan man blive gravid af at bolle? Seksualundervisning til unge med handicap

2015. 42 sider. Sammenslutningen af Unge med Handicap og SUS. Rapporten beskriver erfaringer og perspektiver fra projekt LigeLyst og giver anbefalinger til god seksualundervisning til unge med handicap.

Digitalt metodekatalog om seksualundervisning til mennesker med handicap

www.ligelyst.dk/metodekatalog. Produceret i samarbejde med Sammenslutningen af Unge med Handicap.

KONFLIKTER OG VOLD PÅ ARBEJDET

Risikovurdering - en introduktion

2015. 16 sider.

Temahæftet introducerer risikovurdering i forhold til borgere på sociale tilbud mv. Det bygger på temahæftet Risikovurdering - et bidrag til voldsforebyggelse fra 2014.

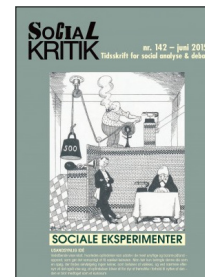

Vi gør det sammen - brugerinddragelse i arbejdet med at forebygge konflikter og vold

2015. 35 sider.

Ti bo- og beskæftigelsestilbud og et jobcenter fortæller om, hvordan de inddrager brugere og borgere i at forebygge konflikter og vold.

SOCIALE OPFINDELSER

Social Kritik - temanummer om sociale eksperimenter

Nr. 42, juni 2015.

Redigeret af Social+

Udgivelser

Film

Victors bog – 5 film om at vokse op med psykisk lidelse i familien

I filmene møder vi Maja, som lige er flyttet hjemmefra. Hun vil hjælpe sin lillebror Victor til bedre at forstå deres fælles barndom. Derfor laver hun Victors bog og fylder den med både gode og dårlige minder og oplevelser fra opvæksten med moren, der har en psykisk lidelse. Vi møder også andre børn og unge, som fortæller om deres tanker og følelser i forhold til deres syge forældre. Vi møder forældre, som kæmper med deres sygdom og det at være forældre. Og professionelle, som fortæller, hvordan psykisk lidelse påvirker familien.

Filmene er instrueret og produceret af René Bo Hansen i samarbejde med SUS, med støtte fra Sundhedsstyrelsen. Hver film varer ca. 15. min. Se filmene på somandre.dk.

Hjemmeside

somandre.dk

På hjemmesiden somandre.dk kan børn og unge hente viden om psykiske lidelser, og hvad det kan betyde for dem at vokse op i en familie, hvor mor eller far har en psykisk lidelse. Og de kan blive guidet til, hvor de kan hente hjælp og støtte, som de fleste har brug for.

På siden ligger også filmserien Victors bog. Film og hjemmeside er produceret med støtte fra Sundhedsstyrelsen. somandre.dk

Redskab

Spørgeskema om effekten af brugerindflydelse

Mange bo- og dagtilbud arbejder med at øge indflydelsen for brugere og beboere. Men hvad betyder det egentlig for brugere, medarbejdere og ledelse, at brugerne har indflydelse på små og store ting i hverdagen?

SUS har i 2015 udviklet et spørgeskema om brugernes og medarbejdernes oplevelse af syv udvalgte områder, som øget brugerindflydelse kan forventes at have en positiv effekt på.

Spørgeskemaet findes i tre versioner til hhv. botilbud, midlertidige opholdssteder og dag- og beskæftigelsestilbud. Hent skemaerne på brugerindflydelse.dk.

Socialt Udviklingscenter SUS:

Medarbejdere

Kontakt SUS medarbejderne på sus.dk

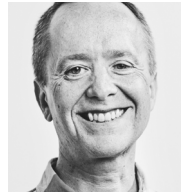
Ledelse

Per Holm
direktør

Elsebeth Kirk Muff
vicedirektør

Jørgen Anker
projektchef

Andreas Hjort
Frederiksen
leder, Social+

Karin Toft-Christensen
chefsekretær

Sekretariat

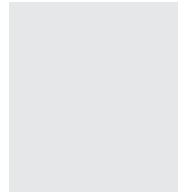
Karin Toft-Christensen
sekretariatsleder

Jeanne Olander
sekretariatsmedarbejder

Ole Jensen
regnskabschef
(ansat 2016)

Marlena Demidowicz
regnskabsmedarbejder
(ansat 2015)

Konsulenter og projektmedarbejdere

Andreas Borre
projektmedarbejder

Anna Helene Møllerup
chefkonsulent

Birgitte Bækgaard
Brasch, chefkonsulent

Bjarne Møller
chefkonsulent

Elisabeth Mamsen
projektmedarbejder

Elsebeth Kirk Muff
vicedirektør

Jørgen Anker
projektchef

Medarbejdere:

Konsulenter og projektmedarbejdere, fortsat

Karen Thougård
Pedersen
kommunikations-
konsulent

Louise Boye Larsen
chefkonsulent

Maria Lincke Jørgensen
chefkonsulent

Sabrina Lund
konsulent (ansat 2015)

Signe Groth Andersson
konsulent

Sussi Maack
chefkonsulent

Tina Hjulmann
Meldgaard
chefkonsulent

Studentermedarbejdere

Villads Bach Petersen
konsulent

Vibeke S. Weigelt
chefkonsulent
(ansat 2015)

Nina Rytter Petersen
(ansat 2015)

Oskar Enghoff

Sissel Secher-Nielsen

Farvel og tak til

I 2015 sagde vi farvel og tak til

Amalie Utzon,
studentermedarbejder
Anette Bundgaard Aggesen,
regnskabschef
Bente Folke Andersen,
regnskabsmedarbejder
Bodil Pugholm Andersen, konsulent
Freja Meldgaard Moltke,
studentermedarbejder
Johannes Holm Rasmussen,
it-specialkonsulent
Kasper Rugberg Weidick, praktikant
Laura Stenbuch Krabbe,
projektmedarbejder
Maja Dalgaard Hansen,
studentermedarbejder, Social+
Maria Trangbæk Ahrensburg,
chefkonsulent
Ole Rønn, regnskabschef
Viera Knipschildt,
regnskabsmedarbejder

Social+

Andreas Hjort
Frederiksen
leder

Anne Bergvith
Sørensen

Bernhard Jensen

Emilie Nydam Andersen
(ansat 2015)

Kirstine Kolling Hansen
(ansat 2015)

Mathias Bruhn
Lohmann

Social+:

Fra idé til opfindelse

I fire år har SUS' selvstændige afdeling Social+ ydet gratis fødselshjælp til sociale opfindelser og sociale eksperimenter. Fremover bliver aktiviteterne indtægtsdækkede. Organisationer, kommuner og fonde kan købe ydelser og programmer hos Social+.

Flere end 25 organisationer deltog i 2015 i Social+' rådgivnings-, sparrings- og idéudviklingsforløb. En af dem var Læs for Livet, som Social+ har været involveret i fra initiativets spæde start i 2012. Læs for Livet er en non-profit organisation, som bruger bøger til at skabe social forandring. De indsamler bøger og skaber små, skræddersyede biblioteker til steder, der huser udsatte børn og unge; fx børnehjem, ungdomspensioner og behandlingshjem. I 2015 kunne Læs for Livet med hjælp fra Social+ og økonomisk støtte fra Egmont Fonden gøre indsatsen landsdækkende og dermed give mange flere børn læringsrum i hverdagen.

Læs for Livet er et godt eksempel på, hvordan Social+ co-creater med organisationer, slutbrugere, fonde og

kommuner for at skabe Danmarks nye sociale opfindelser og innovationer.

Viden og morgenluft

Social+ indsamler, producerer og formidler desuden viden om sociale opfindelser og social innovation. I juni 2015 stod Social+ bag et temanummer af Social Kritik om sociale eksperimenter. Og syv gange meldte Social+ fuldt hus til vidensarrangementet Social+ Morgenluft, hvor kaffen er varm, croissanterne sprøde og temaerne nytænkte, skæve og relevante.

Social+ har siden etableringen i 2012 været støttet af VELUX FONDEN og VILLUM FONDEN. Fremover er ydelser og programmer indtægtsdækkede. Social+ har dog fortsat også mulighed for at tilbyde pro bono-forløb.

Social+ udvikler og hjælper gode idéer og initiativer frem til gavn for mennesker, som ikke er, som folk er flest. Vi udvikler sociale opfindelser, designer sociale eksperimenter og gør gode idéer bedre. Som rådgivende opfindere tilbyder vi også vores kreativitet, strategiske knowhow og sociale innovationsfaglighed i skræddersyede forløb. Social+ er etableret med støtte fra VELUX FONDEN i samfinansiering med VILLUM FONDEN. Social+ er selvstændig del af SUS. www.socialeopfindelser.dk

Socialt Udviklingscenter SUS:

Kunder og samarbejdspartnere 2015-16

AIDS-Fondet
 Albertslund Kommune
 Alexandra Instituttet a/s
 Alkohol & Samfund
 Alzheimerforeningen
 A.P. Møller og Hustru Chastine
 Mc-Kinney Møllers Fond til almene
 Formaal
 ASF- Dansk Folkehjælp
 Autismecenter Storstrøm
 Aalborg Kommune
 Aarhus Kommune

Baglandet, Vejle
 Ballerup Kommune
 BAR FOKA
 BAR SoSu
 BAR U+F
 Beskæftigelsesministeriet
 Better Off
 Billund Kommune
 Bikubenfonden
 Bryd Tavsheden
 Brøndby Kommune
 Brønderslev Kommune
 Børns Vilkår

Café Exit
 Center for Familieudvikling
 Center for frivilligt socialt arbejde

Civica
 CMS Øst
 COK
 Comeback
 conflict.dk
 ContraZone
 Creature
 Daginstitutionen Nova

Danner
 DANSIC
 Dansk Flygtningehjælp
 Dansk Kvindesamfunds Krisecenter
 Dansk Røde Kors
 Danske Bioanalytikere
 Danske Diakonhjem
 Danske Handicaporganisationer
 DCAA (Dansk Center for Alle
 Afhængigheder)
 De Grønlandske Huse
 Den Fri Rådgivning, Odense
 Depressionsforeningen
 Det A.P. Møllerske Støttefond
 Det Obelske Familiefond
 Det Sociale Netværk

Egedal Kommune
 Egmont Fonden
 Esbjerg Kommune
 Favrskov Kommune

Fonden Babakian
 Fonden for Socialt Ansvar
 Foreningen af socialchefer i Danmark
 Foreningen Grønlandske Børn
 Foreningen Nydansker
 Fredericia Kommune
 Frederiksberg Centeret – center for
 misbrugsbehandling
 Frederiksberg Kommune
 Frederikssund Kommune
 FriSe – Frivilligcentre og Selvhjælp
 Danmark
 Fundamentet
 Fyns almennyttige boligselskab (FAB)
 FødevarerBanken

Gentofte Kommune
 Girltalk
 Gladsaxe almennyttige boligselskab
 (DAB)
 Gladsaxe Kommune
 Green CPH
 Greve Kommune
 Gribskov Kommune
 Guldborgsund Kommune

Haderslev Kommune
 Havne Film
 headspace
 Helsefonden

Herning Kommune
 Helsingør Kommune
 Hillerød Kommune
 Hjørring Kommune
 Holbæk Kommune
 Holstebro Kommune
 Horsens Kommune
 Horton Hovedpineforening
 Hvidovre Kommune
 Høje Taastrup Kommune

Ikast-Brande Kommune
 Implement Consulting Group

Jammerbugt Kommune

KAB
 Kalundborg Kommune
 Kerteminde Kommune
 Kolding Kommune
 KFUM's Sociale Arbejde
 Kirkens Korshær
 KL, Kommunernes Landsforening
 Kofoeds Skole
 Kolding Kommune
 KORA
 Kræftens Bekæmpelse
 KVINFO
 Københavns Kommune

Kunder og samarbejdspartnere 2015-16

LAP, Landsforeningen af Psykiatribrugere	Odense Kommune	SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd	UCC, Professionshøjskolen UCSJ
Landsforeningen Spædbarnsdød	Odsherred Kommune	Silkeborg Kommune	
Lauritzenfonden	Offerrådgivningen i Danmark	SIND – Landsforeningen for psykisk sundhed	Vallensbæk Kommune
Lejre Kommune	OK Fonden	SINDs Pårørenderådgivning, Aarhus	Varde Kommune
LGBT Danmark – Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner	Ole Kirks Fond	Slagelse Kommune	VELUX FONDEN
Linien – Når sindet gør ondt	Ombold	SUMH, Sammenslutningen af Unge Med Handicap	Ventilen Danmark
Living IT Lab	ProReact	Socialpædagogerne	Velfærdsfabrikken
Livslinien	Psykiatrifonden	Socialstyrelsen	Vesthimmerland Kommune
LMS – Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskade	Randers Kommune	Socialsquare	Viborg Kommune
Lyngby-Taarbæk Kommune	Realdania	SR-Bistand	Voksne for Barn, Norge
Lær for Livet	Reden	Statsfængslet i Nyborg	Vordingborg Kommune
Læs for Livet	Red Barnet Ungdom	Statsfængslet ved Horserød	WeShelter
	Region Hovedstaden	Statsfængslet Møgelkær	Wischmann Innovation
	Region Hovedstadens Psykiatri	Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering	Østjysk Bolig
	Region Sjælland	Sundhedsstyrelsen	Aabenraa Kommune
Mandag Morgen	Ringsted Kommune	Svendborg Kommune	Aalborg Kommune
Matchgruppen	Rokoko	Syddjurs Kommune	Desuden:
Metodecentret – Center for Innovation og Metodeudvikling	Roskilde Kommune		
Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold	RUC, Roskilde Universitet	Team børn af psykisk syge, Psykiatrien i Region Nordjylland	En lang række bosteder, plejehjem og institutioner m.fl. i flere af vores projekter.
Misbrugsportalen	Rudersdal Kommune	Thora Center – center for seksuelt misbrugte o.a.	
Muhabet Århus	Rødovre Kommune	TUBA	Flere end 110 tilbud til børn med forældre der har psykisk lidelse – og/eller deres forældre – i SUS' børn og ungenetværk.
Mødrehjælpen	Rådet for Socialt Udsatte		
	SAND, de hjemløses landsorganisation		
	SAVN – børn og pårørende til indsatte		
Nordstjernen Film & TV	Settlementet		
Nyborg Kommune	Sex & Samfund	Ungdommens Røde Kors	
Næstved Kommune		ULF, Udviklingshæmmedes Landsforbund	

Socialt Udviklingscenter SUS:

Medlemmer og bestyrelse

Medlemmer

Ballerup Kommune	Kirkens Korshær
Boligselskabernes Landsforening	Københavns Kommune
Café Exit	Landsforeningen for Socialpædagoger
Dansk Psykologforening	Landsforeningen LEV
Dansk Socialrådgiverforening	Landsforeningen Ligeværd
Danske Handicaporganisationer	SIND – Landsforeningen for psykisk sundhed
Det Europæiske Hus	Socialpolitisk Forening
Ergoterapeutforeningen	Socialpædagogerne
FOA – Fag og Arbejde	SUMH, Sammenslutningen af Unge Med Handicap
FSD – Foreningen af kommunale social-, sundheds- og arbejdsmarkedschefer i Danmark	ULF, Udviklingshæmmedes Landsforbund
Hjerneskadeforeningen	ULF Ungdom
HK/Kommunal	
KFUM's Sociale Arbejde	

Bestyrelse

Ole Pass (formand), socialdirektør, Rødovre Kommune
 Stig Langvad (næstformand), formand collective impact-initiativ 'Rum for alle'
 Anette Laigaard, administrerende direktør, Københavns Kommune,
 Socialforvaltningen (indtil 1.3., nu formand for Det Centrale Handicapråd)
 Bent Madsen, administrerende direktør, Boligselskabernes Landsforening
 Ingelise Svendsen, næstformand, SIND – Landsforeningen for psykisk sundhed
 Marie Sonne, 1. næstforbundsformand, Socialpædagogerne
 Niels Christian Barkholt, næstformand, Dansk Socialrådgiverforening
 Per Støve, HK/Kommunal, formand for socialpolitisk udvalg
 Louise Boye Larsen, chefkonsulent, Socialt Udviklingscenter SUS
 (medarbejderrepræsentant)

1. suppleant Jens Folkersen, sektornæstformand, FOA – Fag og Arbejde
2. suppleant Lene Barslund, næstformand, Ergoterapeutforeningen

Bent Madsen og Niels Christian Barkholt er nye i bestyrelsen. De afløste i 2015 Tage Jensen, Boligselskabernes Landsforening og Sytter Kristensen, Landsforeningen LEV. Lene Barslund er ny suppleant.

Socialt Udviklingscenter SUS

Nørre Farimagsgade 13
1364 København K
Tlf. 3393 4450
sus@sus.dk
www.sus.dk

SUS Årsberetning 2015

Tekst og redaktion:
Karen Pedersen og
Elsebeth Kirk Muff.
Layout og tegninger:
Christian Schmidt.
April 2016

Siden 1992 har SUS brændt for at skabe bedre livsvilkår for socialt udsatte og sårbare mennesker. Vi udvikler og gennemfører projekter og indsatser, der involverer borgerne og deres erfaringer, fordi vi tror på, at det er med til at øge sammenhængskraften i vores samfund.

Vi ser verden med nye øjne og udvikler nye, stærke sociale løsninger gennem social innovation og sociale opfindelser. Vi arbejder på tværs af fagområder og involverer brugere og medarbejdere i kreative og legende rammer.

Vi samarbejder med et stort netværk af organisationer, kommuner, ministerier og fonde.

SUS er organiseret som en almennyttig, nonprofit forening.

2015